ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ.

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՒՂԼԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Գապը Ալի Ճատտէսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

10 ՓԱՐԱ.

ارمنیجه یومی سورهانتاك غزته‌سی
صاحب امتیاز د. جیوه‌لك
اداره‌خانه‌سی
باب عالی جاده‌سی نومرو ۲۰

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵԹ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ Խմբագրութեան ուղղուած ոչ և է գրութիւն.
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կընդունուին ամեն ամսոյ 10ին, 20ին եւ 30ին

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ Ֆր. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Գ.

Նաբոլէոն Գ. ի անկումէն ետքը Ֆրանսա կը դադրէր եւրոպական քաղաքականութեան մեքենային առանցքը ըլլալէ, և անոր տեղ կը կանգնէին ցամաքային Պիզմարք և ծովային Պիքընսֆիլտ. կառավարական դրութիւնը այս երկուքին մէջեւ, տեսականապէս մեծ բայց գործնականապէս շատ փոքր եղող սա տարբերութիւնը միայն դնելով, որ առաջինը համարձակ կերպով ի գործ կը դնէր ուժը, իսկ երկրորդը՝ խորհրդարանը և ժողովուրդը համոզելու և հրապուրելու իր մասնաւոր յատկութեամբը ընել կուտար ուժը. Մէկը բանակները կ'աւելցնէր, իսկ միւսը՝ զրահաւորները. և որովհետեւ իրենց ձեռքը գտնուող զօրութիւնը որչափ աւելնար իրենց քաղաքականութեան լեզուին զօրութիւնն ալ միեւնոյն համեմատութեամբ պիտի աւելնար, անտարակոյս եւրոպական քաղաքականութեան առանցքը պիտի ըլլային այս երկու ցամաքային և ծովային մարդիկը. Բայց ուշադրութեան արժանի կէտն այն է որ անոնց պատերազմական կարողութիւնը որչափ կը շատնար, պատերազմին երական վտանգներն ալ միեւնոյն համեմատութեամբ կը պակսէին.

Պատերազմը՝ պատերազմ կը ծնի. իսկ խաղաղութիւնը՝ խաղաղութիւն. բայց խաղաղութիւնը պահպանելու համար աւելի պէտք կայ հիմա սպառազինութեան, քան որչափ որ պէտք կար առաջ պատերազմին համար.

Նաբոլէոն Գ. Ֆրանսայի գահը բարձրացած ատեն աշխարհի խաղաղութիւն կ'աւետէր. L'empire c'est la paix ով ըսկըսաւ այն, բայց L'empire c'est l'épée-ով կը վերջացնէր, և 18 տարուան իշխանութեանը ատեն չորս անգամ պատերազմ մղելու ստիպուեցաւ, որոնք սակայն ուրիշ բան չէին այլ իրարու հետեւութիւնները. Առոնցմէ առաջինը և երկրորդը. այսինքն Խրիմը և Աւստրիականը՝ իր փառքը կ'աւելցնէին երրորդը այսինքն Մեքսիկեանը իր փառքը կը նուաճացնէր իսկ վերջինը, այսինքն Գերմանականը իր փառքը գերեզման կ'իջեցնէր.

Տասնեւութ տարուան մէջ չորս մեծ պատերազմներ, իրարու վրայ գրեթէ չորս ու կէս տարին անգամ մը, կարծենք թէ խաղաղասիրական բան մը չեն, մինչդեռ Նաբոլէոն Գ. էն աւելի սպառազինուած Պիզմարքի Գերմանիան երեսուն տարիէ ի վեր պատերազմ ըրած չէ, և Պիքընսֆիլտի Անգլիան կէս դար կ'ընէ որ Եւրոպայի մէջ պատերազմ չէ ըրած և ընելու ալ հաւանականութիւն չերեւիր առ այժմ.

Ուրիշ բան է պատերազմասէր չըլլալը, և բոլորովին ուրիշ բան է պատերազմներու առաջքը առնելը. Տէրութիւն մը կրնայ շատ խաղաղասէր ըլլալ, բայց ուրիշ տէրութիւն մըն ալ կրնայ ստիպել զայն՝ հակառակ իր կամքին պատերազմելու. մինչդեռ Պիզմարք և Պիքընսֆիլտ որոնք ժողովուրդին աչքին խաղաղասէրի փառքը վայելելէ քիչ մը հեռու էին, ընդհակառակն խաղաղութիւնը կը պահպանէին ուրիշներու յառաջ բերելիք պատերազմները արգիլելու համար, և ճիշդ այնչափը ըրին որչափ որ կ'ուզէին. և կարծենք թէ այսպէս ըլլալուն համար ալ բոլոր մարդկութիւնը շատ երախտիք ունի ինքզինքը շնորհակալելու.

Լուրջ հայեցողութեան մը արդիւնք չէ մտածել թէ՝ այսօր ո և է ցամաքային տէրութիւն կրնայ յարձակիլ Գերմանիոյ վրայ, և կամ ո և է ծովային տէրութիւն կրնայ յարձակիլ Անգլիոյ վրայ. Եւ եթէ հաւաքաբար յարձակման հաւանականութիւնը ըլլայ անտարակոյս անոնք ալ իրենց ընտրած դաշնակիցները կրնան ունենալ. որովհետեւ կրնանք կատարելապէս վըստահ ըլլալ թէ՝ միշտ աւելի զօրաւորը նուազ զօրաւորէն դիւրին կերպով կրնայ ճարել իր դաշնակիցները.

Հարկ կա՞յ ըսելու թէ մէկու մը դէմ կռուելու կարողութիւն չունեցողը, անոր կամքին հակառակ ալ բան մը չի կրնար ընել. Ասկէ բնականաբար կը հետեւի թէ՝ առանց Գերմանիոյ և Անգլիոյ հաճութեան Եւրոպայի մէջ մէկու մը ուրիշի մը վրայ յարձակիլն ալ հաւանական չէ.

Ահա թէ ինչպէս զինու զօրութիւնը կը կառավարէ քաղաքականութիւնը.

Կարծենք այլեւս լրջախոհ անձերու և ոչ մէկուն համար տարակուսելի է որ եթէ Ֆրանսա, ծովու վրայ Անգլիոյ հետ չափուելու կարողութիւնն ունեցած ըլլար, առանց սոսկալի արիւնհեղութեան, Փաշօտայի մէջ ամենայն խաղաղութեամբ ֆրանսական դրօշը վար չպիտի կրնար առնուիլ. Բան մը որ Ֆրանսայի համար աւելի, իսկ ամբողջ մարդկութեան համար ալ բոլորովին օգտակար եղաւ, որովհետեւ եթէ այդպիսի դէպք մը պատահած չըլլար, Ֆրանսայի թէ մէջը և թէ դուրսը գտնուող բազմաթիւ անձեր, ծովային կեղծ պատկերներէ խաբուելով, դժուարութիւն պիտի յարուցանէին ինչ ինչ խնդիրներու մէջ Անգլիական և Ֆրանսական կառավարութեանց ի հարկին համընթաց չարժելուն դէմ, և այս՝ ի վնաս մարդկութեան. Ցայտնի է թէ եւրոպական ժողովուրդներէն ոմանք ինչ մեծ ազդեցութիւն ունին երբեմն միջազգային քաղաքականութեան վրայ, և երբ Փաշօտայի պէս միջադէպեր, սխալ յաւակնութիւններ սրբագրելու և այդ ժողովրդական զգացումներու չափազանցութիւնը թեթեւցնելու կ'օգնեն այդ միջադէպերը տիրող կառավարութեան իսկական ոյժին վնաս չպատճառելէ զատ մեծ օգուտներ ալ կ'ընծայեն, որոնք օրուան գրգռութիւնը անցնելէն ետքը խիստ օգտակար ուղղութիւն մը և դաս մը կուտան ապագային համար.

Միթէ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ չպատահեցա՞ն Փաշօտայի քիչ շատ նմանող անախորժ միջադէպեր, որոնք ժողովուրդին մէջ ահագին գրգռութիւններ առաջ բերելով, Նաբոլէոնեան ժամանակամիջոցներուն մէջ զարհուրելի պատերազմներու կրնային առաջնորդել. ու թէեւ այդ միջադէպերը պետական անձերու և լուրջ մըտածումներու շնորհիւ կարգադրուելէն ետքը Ֆրանսական ժողովրդեան դիւրագրգիռ մասը նուազ Անգլիատեաց և նուազ Գերմանատեաց եղած չէ, բայց առաջուան չափ ալ ինքնավըստահ չէ.

Կը յիշէք անշուշտ Ֆրանքեւգերման պատերազմէն երկու տարի առաջ տեղի ունեցած Լիւքսէնպուրկեան վէճը. Բրուսիա նորէն մտած չէր այլ արդէն հոն էր. բայց Ֆրանսական ժողովուրդը Սատովայէն զայրացած ըլլալուն, Բրուսիան պատժելու համար, անկէ դուրս հանուիլը պահանջեց, և Նաբոլէոն Գ. ժողովրդական գրգռութենէ մղուելով ստիպուեցաւ Բրուսիոյ դէմ այնպիսի սպառնական գիրք մը բռնել մէկէն ի մէկ, որ խնդրին ծագման հետեւեալ օրը հեռագիրները կը ծանուցանէին թէ «պատերազմը անխուսափելի» էր.

Կը տեսնէք որ անիկայ Փաշօտա մը չէր. հոն անկուած Ֆրանսական դրօշ մը չկար, Ֆրանսական զօրութեան մը ետ դարձուելուն վրայ ալ չէր խնդիրը. Բայց եթէ Պիզմարք տակաւին պատերազմելու ժամանակը չըլլալուն համար գլուխ չծռէր և Լիւքսէմպուրկի դքսութիւնը չպարպէր, հետեւեալ օրը Ֆրանսական բանակները սահմանագլուխը անցնելու համար ճամբայ ելլելու պիտի պատրաստուէին.

Հիմա ասոր պէս բաներ դժուար կ'ըլլան, և եթէ այնպէս չըլլային, արդեօք քանի՞ քանի նոր Լիւքսէմպուրկներ, Շնէօպլէններ և Փաշօտաներ արեան հեղեղներով պիտի ծածկէին մարդը ապրեցնող դաշտերը և ծովերը.

Արդ, միջազգային քաղաքականութեան մէջ ամէնէն դժուար բանը այսինչ կամ այնինչ տէրութեան յաղթելուն վրայ չէ, այլ ժողովուրդներու պատերազմասէր մասը, խաղաղասէր մասին հետ հաշտեցնելուն վրայ է.

Նոյնիսկ էն կազմածոներն ալ այլեւս պէտք է համոզուած ըլլան թէ տարապայման սպառազինութիւնները, ժամանակաւ եղածին պէս պատերազմը փութացնելու հանգամանքը չունին, եւ ընդհակառակն պատերազմական ամպերը ցրուելու ծառայածն. Ընդհանուր առմամբ Եւրոպայի մէջ մեծ ըլլան թէ պզտիկ, չէք կրնար գտնել պետութիւն մը որ յոժեզ ցգլուխ զինուած ըլլալով հանդերձ խաղաղասէր եղած չըլլայ, և Աստուած մի արասցէ եթէ օր մը պատերազմ մը ծագի անոնց միջեւ, տարիկայ ալ անշուշտ ժողովրդական կիրքերու և գրգռութեան այլեւս անսանձելի ըլլալէն մանր մէջ մտնելէն կրնայ յառաջ գալ, որովհետեւ ժողովուրդները կառավարութեանց պէս միօրինակ կերպով խորհելու և վարուելու ուղղութեան մէջ չգտնուելով, անոնց մէջ մինչեւ իսկ էն անհեթեթ յաւակնութեանց ալ խունկ ծխողներ կը գտնուին, և լուրջ գլուխները և գրիչները թէեւ բաւական չատցած են հիմայ, բայց ժողովրդական սխալները հիմնովին ուղղելու համար բաւական զօրութեան տէր եղած չեն դեռ.

Ասով երախտիք ստացած կ'ըլլան կարծենք մեռած և կենդանի այն բոլոր պետական անձերը որոնք կը հաւատային և կը հաւատան թէ պատերազմը արգիլողը տակաւին մտաւորական յառաջդիմութենէ աւելի թնդանօթը և զրահաւորն են բան մը որ թէեւ դարուս ոգւոյն մեծ պատիւ մը չի բերեր, բայց և այնպէս իրական է տակաւին.

ԼԻՕՆԹԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ
«ՎԱՂՈՒԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ» ՎՐԱՅ

Ցեղը իր հաճելի արուեստն ունի. արուեստ մը որ անոր սրտին շատ մօտ է և որուն մէջ ցայտուն կերպով կ'արտայայտէ ու կը ցոլացնէ նա իր սրտին ու մաքին բոլոր պարունակութիւնը՝ պարզուկ անկեղծութեամբ. Ցեղին հաճելի այս արուեստը բանաստեղծութիւնն է. Գալով ցեղին մտածումի և զգացումի եղանակին, ասոնք այն տեսակ տարբեր են, որոնց վրայ պարզ ակնարկ մը կամքը ոչ մէկ կշիռ ունենալու է, քանի որ ժառանգականութիւնը աւանդաբար ու առանց այլայլելու այս երկու տարբերը կը բերէ, կը հասցնէ, կը փոխանցէ այդ ցեղը կազմող միլիոնաւոր անհատներէն ամենուն ալ. Այսպէսով ցեղին իւրաքանչիւր անհատին մէջ համերաշխութեան տեսակ մը նուրբ ու մտերիմ կապ կը հիւսուի ժառանգականութեան ձեռքով, զոր պիտի ամրապնդէ, պիտի նուիրագործէ բանաստեղծութիւնը, մտածումի, զգացումի և գաղափարի կատարեալ նոյնութեան մը վերածելով այս սիրուն համերաշխութիւնը.

Իրաւ ալ, այն ժողովուրդներուն մէջ ուր գրականութիւնը ծաղկած է, ժողովրդային բնական կամ արուեստական զանազան ստորաբաժանումները իրարու ձուլուած են գրականութեան միահեծան ազդեցութեան տակ, որ չզգալով այդ ժողովուրդին նեղ ու անձուկ սահմաններուն մէջ, անոնցմէ ալ անդին անցած է և ընդհանուր հիացումի, կատարելով համակրանքի զօրաւոր հոսանքներ ստեղծած է շրջակայ համայնքներուն մէջ իր ժողովուրդին համար. Բայց ընդհակառակն, երբ գրականութիւնը փափաքուած մշակումի մը հասած չէ, ժողովրդային բաժանումներ և ստորաբաժանումներ իրարու վրայ դիզուած, միջնադարեան ամենաչնչին տարբերութիւններ կազմած, պահպանուած են անոր ազդեցութիւնը. որ այլ եւս ոչ թէ ժողովրդին ամբողջութեանը, այլ անոր մէկ կամ մէկ քանի ստորաբաժանումներուն վրայ միայն ծաւալած է, ինչ որ պատճառ դարձած է ոճի և գործածուած բառերու տարբերութեանց, գաւառաբարբառներու արմատացման, և լեզուին՝ ժողովուրդի իւրաքանչիւր ստորաբաժանումին նախընտրած ձեւով ձեւն ու դարձուածքը առնելուն.

Ահա այսպէս, անխնամ գրականութիւնը, ժառանգականութեան հաստատած գաղափարի անուշ համերաշխութիւնը կը կոտրէ, կը ջնջէ ու երբ այդ ժողովուրդը իմացական զարգացումի հետամուտ չըլլայ, քաղաքակրթութեան լուսաւոր հորիզոններուն չմօտենայ, անոր լեզուն անհատներու ձեռքին ու կամքին տակ յեղյեղուկ ու ճկուն բան մը կը դառնայ. այնպէս որ վերջ ի վերջոյ երեւան կուգան այնքան բարբառներ այդ ժողովուրդին մէջ, որքան ստորաբաժանում և նոյն իսկ ընտանիք կը գտնուին այնտեղ. «Պզտիկ տարածութեան մը վրայ, կ'ըսէ Բոթթ, Կովկասը իրարմէ բոլորովին տարբեր լեզուներու խումբ մը կը վերընծայէ»։ Բարբառներու միեւնոյն չատութիւնը կը նշմարէ Փօթ Լիւտոլֆի Եթովպիոյ մէջ, և Հումպոլտ կը զարմանայ Ամերիկայի գաւառաբարբառներու զանազանութեան և թիւին վրայ. «Հոն (Ովկիանիոյ մէջ) է որ վայրենութեան վիճակը, կը գրէ Կարնէ, գրեթէ մինչեւ վերջին ծայրը հասուցած է իր բաժնելու և հատուածելու արդիւնքները. Մարդկային աւանդութեան ամենէն ստորին աստիճաններուն վրայ գտնուող ցեղերուն մէջ, լեզուն, հաստատուն բան մը չունի, տեսակ մը ձեւ կ'առնէ ու առանց աւանդութեան, որուն իսկութիւնը քանի մը տարիէն ճանչնալը դժուարին է.»

Լեզուներու այս բազմաթիւ բաժանումներուն հետ անոնց ամէն մէկին այլանդակ անհաստատութիւնը կը պատահի ամէն անգամ, երբ ժողովուրդը իմացական զարգացումի հետամուտ չըլլար. բայց երբ այդ ժողովուրդը, ընդհակառակն, զարգացման փափաքող ըլլայ, այն ատեն անոր գրականութիւնը իր հաստատութեան, ծաղկումին ու բարգաւաճումին համար պէտք ունեցած կարեւոր սնունդը, զինքը շրջապատող և իրմէ շատ աւելի ազդեցիկ, զօրաւոր ու քաղաքակիրթ ազգերու գրականութենէն կը քաղէ, անոնց զգալու ձեւը, մտածելու եղանակը, լեզուային ոճը և նոյն իսկ գործածական բառերը քիչ շատ նոյնութեամբ իր մէջ ամփոփելով. Այս երեւոյթը գրականութեան զարգացումին յայտարար մէկ նշանն է. Եւ արդէն կլիման, հողային դիրքը, ընկերային պայմանները և վերջապէս ժողովուրդին հոգեկան վիճակը, մեծամեծ ազդեցութիւններ ունեցած են միշտ գրականութեան վրայ. իսկ օտար գրականութիւններէ փոխառութիւնը կը պատահի այն պարագային միայն, յորում ժողովուրդին անհատները գրականութեան պէտք եղած սնունդը ջամբելու կատարելապէս անբաւական կ'ըլլան.

Եթէ մեր ներկայ գրականութիւնը օտար գրականութիւններէ փոխառութիւններու կը դիմէ, ասիկա բաւական նպաստաւոր հանգամանք մըն է մեզի և մեր գրականութեան համար միանգամայն. մեզի համար. որովհետեւ ասիկա նշան է թէ մենք զարգացումի հետամուտ ենք. մեր գրականութեան համար. որովհետեւ անիկա այս կերպով պիտի հայթայթէ իր կարեւոր սնունդը. Եւ այս բանը պիտի շարունակուի մինչեւ այն օրը, յորում մեր գրագէտներու մաքի զարգացումը մեր գրականութեան պէտք ունեցած սնունդը ջամբելու բաւական համարուի. Ու երբ մեր գրականութիւնը իր կատարեալ զարգացումին հասնի վաղը, ա՛լ մաքերնուս չպիտի անցնի գաւառայինը կամ պոլսականը, քանի որ անիկա իր լուսաւոր ճառագայթները պիտի սփռէ հաւասարապէս ամէնէն մութը մնացած խաւերուն մէջ անգամ, համահաւասարապէս պատականելով ժողովուրդին ամէն մէկ ստորաբաժանումին ալ. որովհետեւ այս կերպով միայն կարելի պիտի ըլլայ հաստատումը այն անուշ համերաշխութեան, զոր ծաղկեալ գրականութիւն մը պէտք է որ ունենայ ժողովուրդի ամէն մէկ մասին մէջ. ոճի ու գործածուած բառերու կատարեալ նոյնութիւն մը յառաջ բերելով.

Բայց այս բանը տեղի ունենալու համար տաղանդ մտքերու և կիրթ զգացումներու պէտք կայ.

Բ. ՈՍԿԵՐՉԵԱՆ

ՊԻԹԼԻՍԷՆ
ՄՇՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ

Ե.(*)

Ցարմար ու ճաշակաւոր չէնք մըն է Մշոյ Հայ-համէնականաց Առաջնորդարանը. Համակրելի ու ալեխառն աւելի ծերացած և ծանրաբարոյ վիճակային Եպիսկ. Տ. Ներսէս Ճնտօեանի ջանից շնորհիւ շինուած է այդ Առաջնորդարանը. ինչպէս և Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին ու նորահաստատ նախակրթարանը. Եկեղեցւոյ մէջ սիւն չկայ, և ձեղունը՝ երկու կողմերէն կիսակամարաձեւ ձգուած խիտ գերաններէ ծածկուած է. տակաւին սալայատակ կամ տախտակամած չունի, ոչ ալ կանանց համար վերնատուն. կահաւորուած ալ չէ. Եկեղեցւոյ մէջ աչքի զարնելիք բաներն են՝ երկու կողման փոքր սեղաններու վրայ դրուած Յովսէփ Աստուածահօր, և Ս. Մարիամ Աստուածամօր գաճէ զուգական արձանները. ժամանակին երբ ասոնք դեռ նոր կը զետեղուէին հոս, Մշեցի պարզամիտ կիներէն ոմանք կ'ամաչարէին առաջին ուխտն ընել ու երկրպագութիւն մատուցանել, իրենց պատիւ ու պարծանք եղող և ամէն սրբոց մէջ աւելի սիրելի ու համակրելի Սրբոյն Մարիամի արձանին առջեւ ծնրադրած. Իրենցմէ մէկը, գուցէ ամէնէն բարեպաշտը, հեռուէն չկրնալով յագեցնել իր առ Սրբուհին ունեցած անյագ փափաքը, երկիւղած համարձակութեամբ կը մօտենայ և ձեռքը կարկառելով դէպի արձանին արդէն երկնցուած ձեռքը, ըստ սովորականին բերանին տանելու նպատակաւ, և անվերջ համբոյրներ դրոշմելու միակ յուսով ու հաւատով, «Մեթո'ւն ափրամէ'ր, ձեռքդ տո'ւր պագնեմ» կ'ըսէ և ուժով մը կը քաշէ, որով արձանին մէկ ձեռքի քանի մը մատները կը փշրուին, և չկրնալով չինուիլ, մինչեւ ցարդ կը մնայ այնպէս, և ապեղութիւն մը կուտայ արձանին, ու Տիրամէրը կարծես կը գանգատի կանանց այդ կոշտութիւններէն.

Թէ՛ Առաջնորդարանի և թէ՛ եկեղեցւոյ տանիքները աղիւսով և գաճ ու կիրով ծածկուած են. Վարժարանական յարմար չէնք չունին, պիտի չինեն այս գարնան. ինչպէս հետզհետէ շինած են երեք Կաթոլիկ գիւղերու եկեղեցիներն ու վարժարանները. Բայց վերջապէս, առ այժմ բաց կը

(*) Նիւթերու առատութեան պատճառաւ հարկադրուած էինք պահ մը ընդհատել հրատարակութիւնը Պիթլիսէն Մուշ այս շահեկան ուղեւորական նօթերուն, որոնք մերթ ընդ մերթ հրատարակուելով պիտի վերջանան քիչ ատենէն. (Մ. ԽՄԲ.)

պաշէն այդ նախակրթարանը, վեցամեայ չրջանով չինուած ծրագրի համեմատ՝ ինն ուսուցիչներով։ Ա. դասատուն է Գալուստ էֆ. Անդրէասեան, և Տեսուչ՝ Հ. Անանիա Վ. Գուեռագեան, ժպառղէմ անձ մը։ Աշակերտները ձրիավարժ են. ուսոյի և մերքիններէն մօտ ութսուն ուսանող լոկ այդ պատճառաւ կը յաճախեն այդ վարժարանը որ դաւանական դրութեան վերածուած և նիւթականը ապահովուած ըլլալով, կանոնաւորապէս պիտի չարունակուի։ Մշոյ մէջ հազիւ 30 տան չափ հռոմէական ազգայիններ կը գտնուին։ Թէև այս փոքրիկ հօտին համար չատ պիտի գտնէք մեծածախս չէնքերն Առաջնորդարանի, Եկեղեցւոյ և վարժարանին, բայց պէտք է գիտնալ թէ ասոնք աւելի եղած են Մշոյ մօտակաները գտնուող 500 տունէ աւելի երեք գիւղերու համար, որ ամբողջովին հռոմէականութեան յարած են, և ասոնք են, Ֆառնի Նորշէն 327 տուն, Օղունք 78 տուն և Աւրինջ 107 տուն։

Բողոքականութիւնը հռոմէականութենէն չատ աւելի նուազ է, այնպէս որ Մշոյ մէջ 15 տուն հազիւ անուանական-բողոքականներ կը գտնուին, Դաշտի մէջ՝ երբեք, լեռնային գիւղերէն ոմանց մէջ բացառաբար, ինչպէս Հավատորիկ, Մոկունք եւն.։ Մշոյ մէջ չէնքի մը վերին մասը յատկացուած է ասոնց վարժարանի և պաշտօնէից բնակարանին, և ներքնայարկը ժողովարանի։ 13 որբուկներ միայն կը խնամուէին ու կը դաստիարակուէին հոն, մի ամոլի՝ Պ. Գաբրիէլի և հանգուցեալ ամուսնոյն խնամոց ներքեւ։

Մշոյ Թուրքաց Րիւշտիյէի Մեւլքիյէ վարժարանը կը յաճախեն 100 ուսանողներ. դպրոցի չէնքը խիստ նեղ էր. մանաւանդ սերտարանը. որոշած են այս գարնան մի նոր յարմար չէնք կառուցանել։

Մշոյ կառավարական ապարանքը՝ անհատի մը սեպհական տունն էր զոր վարձով կը գործածեն։ Ցատակագիծը պատրաստուած էր և որոշուած գրեթէ, որ նորհիւ Վեհ. Կայսեր, գարնանս յարմար գետնի մը վրայ պատշաճ պաշտօնատունը չինուի։

Մշոյ Կայս. զօրանոցն ու քաղաքապետական չէնքը բաւական յարմար են ու ճաշակաւոր։ Վեհ. Կայսեր շնորհած կարեւոր գումարովը վերջերս Մշոյ մէջ չինուած է սպիտակ ու սեւ քարերէ խառն՝ գեղեցիկ և նուրբ ճաշակաւ մինարէ մը։ Վարպետը եղած է Բղեցի անուանի ճարտարապետ Հայրապետ աղան, իսկ յատակագիծը չինողը, ճաշակ տուողն ու վրայի պատկը, ու մեծադիր Թուղրան՝ սպիտակ քարի մը վրայ փորագրողն եղած է Մշեցի Մհի. Բենիամին աղան։

Չիլինկիրեան Վ. իբր 10 օրուան մէջ նպաստաւոր կերպով կարգադրեց իր վիճակային գործերը։ Որովհետեւ Չիլինկիրեան Վ. այցելած էր կառավարական գլխաւոր պաշտօնէից և քաղաքացի Թուրք երեւելեաց, ինչպէս և Հայ-հռոմէականաց առաջնորդին, անոնք ալ փոխադարձաբար այցելեցին Առաջնորդարան, ուր հիւր եղած էինք։ Քահանայք, երեւելի ազգայինք և ուսուցիչք ալ եկան այցելութեան։

Չիլինկիրեան Վ. փափաքելով այցելել Մշոյ հայ-վանքերը, իր խնդրանաց վրայ Վսեմ. միւթէսարրըֆ փաշան հաճեցաւ երկու ոստիկան դնել մեր տրամադրութեան ներքեւ։ Մուշէն մեկնած օրերնիս թեթեւ ձիւն մը նստած էր լերանց բարձրագոյն կատարներուն վրայ և ցուրտ հով մը կը փչէր։ Ոստիկաններէն Արաբ Ապտուլլահ տասնապետն՝ որ ի մանկութենէ այդ կողմերը մեծնալուն, տեղեակ էր ամէն ճամբաներու, գետերու հունին, եւն. ծանօթութիւններ կուտայ մեզ, գիւղօրէից եւն. կէտերու նկատմամբ, և մենք քերելով լերանց զառիվայրերը կը յառաջանանք դէպի Ս. Յովհաննու վանքը, հիանալով բնութեան գեղեցկութեանը վրայ։

Բաղէշ ԳՐԻԳՈՐ Ա. ԱՊԱՀՈՒՆԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՈՒԳԱՆՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

65 ՄԻԼԻՈՆ ՍՏԵՐԼԻՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻ

Թայմզի Բեգինի Թղթակիցը հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է իր թերթին, Չինաստանի վճարելիք տուգանքին նկատմամբ.— «Անգլիական, Գերմանական, Ֆրանսական և Ճարոնական դեսպաններէն կազմուած մասնախումբը պատրաստեց իր տեղեկագիրը և միւս դեսպաններուն հաղորդեց։ Ահաւասիկ ամփոփում մը այս տեղեկագրէն.—Շատ հաւանական է որ Չինաստան իր յատուկ միջոցներով կարենայ վճարել պահանջուած 65 միլիոն ստերլինը։ Ասոր համար չորս միջոցներ կան, որոնք են.— 1. Չինական փոխառութիւն մը, առանց տէրութիւններու երաշխաւորութեան։ Այս տեսակ փոխառութիւն մը գրեթէ պիտի կործանէ Չինաստանը։ 2. Բոլոր տէրութիւններէն երաշխաւորուած փոխառութիւն մը։ Ասիկա կնքելը չատ դիւրին է, և պիտի փութացնէ տուգանքի վճարումը, ինչպէս նաև բարեկարգութեան վերահաստատումը։ Անոր զատ ասիկա չահաւոր պիտի ըլլայ թէ՛ Չինացիներուն և թէ վաճառականութեան. բայց չատ ծանր պատասխանատուութիւններ պիտի դնէ կառավարութիւններուն վրայ, և մեծ դժուարութիւններ պիտի պատճառէ եկամուտները հսկելու պաշտօն ունեցողներուն։ 3. Չինացիները կրնան թուղթեր հրապարակ հանել, որոնք պիտի ներկայացնեն տէրութիւններու իւրաքանչիւրին պահանջած տուգանքի գումարը և պիտի վճարուին որոշուած պայմանաժամերու մէջ։ Ասոնք առեւտրական պիտի կրնան ըլլալ. և իբրեւ երաշխաւորութիւն գործածուիլ ազգային փոխառութեան մը համար։ 4. Կարելի է լուծել խնդիրը տարեկան վճարումներով, բայց ասիկա ալ պիտի ուշացնէ վերջնական կարգադրութիւնը։ Մասնախումբը որոշած է կառավարութիւններուն թողուլ այս միջոցներէն մէկը որոշելու հոգը։

Հասոյթի աղբիւրներ.— Մասնախումբը միաձայնութեամբ կը յանձնարարէ հետեւեալ հասոյթի աղբիւրները, տուգանքի վճարման համար։— 1. Ծովային մաքսատուները, որոնք արդէն օտարներու հսկողութեան տակ են։ Ասոնց ամբողջ հասոյթն է 28էն 29 միլիոն թաէլ, որուն 24 միլիոնովը կը վճարուին 2½ % տոկոսով արտաքին փոխառութեան տոկոսը և հարկահաւաքման ծախքերը։ 120,000 թաէլ յատկացուած է համալսարանին, և 300,000 թաէլ՝ արտասահմանի չինական դեսպանատուներուն։ — 2. Մաքսատուրքերու 5% յաւելում մը, որով 2,500,000 էն 3,500,000 թաէլի գումար մը պիտի գոյանայ, առանց հաշուելու ափիոնը։— 3. Ծովային մաքսատուներու վարչութեան ենթարկել չինական մաքսատուները, որով 3 էն 10 միլիոն թաէլ պիտի կրնայ գոյանալ։ Կարելի է տուրքի ենթարկել մինչեւ հիմայ տուրքէ ազատ մնացած նիւթերը, ինչպէս են ալիւր, կարագ, պանիր, դուրսէն եկած կերպաս, ալքոլ։ Մասնախումբը կը կարծէ թէ հասոյթի այս չորս աղբիւրներէն 5500000էն 15 միլիոն թաէլ հասոյթ պիտի գոյանայ, տուգանքի վճարման համար։ Մասնախումբը հետեւեալ վեց առաջարկներն ալ կ՚ընէ, սակայն ոչ միաձայնութեամբ.— 1. Մաքսատուրքերը 10%ի բարձրացնել, որով 10500000էն 18 միլիոն թաէլ պիտի գոյանայ։— 2. Աղին վրայ տուրք մը հաստատել, որ 4000000էն 20000000 թաէլ հասոյթ պիտի բերէ։ 3. Ուտեստեղէններու վրայ տուրք մը հաստատել Բեգինի մէջ, որով 500000 թաէլ պիտի գոյանայ։ 4. Փոփոխութեան մը ենթարկել բրինձի տուրքը, որ 1000000էն 8000000 թաէլ հասոյթ պիտի բերէ։ 5. Ջնջել Մանչուներու տրուած թոշակները։ 6. Ջնջել զինուորական ծախքերը։ Մասնախումբը կը կարծէ թէ պէտք չէ դպչիլ կալուածական տուրքին և լիքինի։

Եզրակացութիւն.— Մասնախումբը կ՚եզրակացնէ թէ սեղանաւորական անձնաւորութիւններ կը նախընտրեն այն հասոյթը որ մէկ որոշ աղբիւրէ գոյանայ, քան անոնք որոնք բազմաթիւ պզտիկ աղբիւրներէ կուգան։ Հետեւաբար այդ անձնաւորութիւնները հակառակ են 10%ի բարձրացնել մաքսային տուրքերը և տուրքի ենթարկելու։ Ասոնք այն տեսակ աղբիւրներ են, որոնց վրայ ծովային մաքսատուները կրնան պէտք եղած հսկողութիւնը ընել։ Եթէ Չինաստան առանց տէրութիւններու երաշխաւորութեան փոխառութիւն ընէ, պէտք է 85 միլիոն ստերլին փոխ առնէ. 5% տոկոսով։ Բայց եթէ այդ երաշխաւորութիւնը տրուի, 70 միլիոն ստերլինը պիտի բաւէ, 4 կամ 4½ առ 100 տոկոսով։ Եթէ պահանջատէրերը հաւանին յետաձգել գանձումի թուականը մինչեւ որ Չինու հասոյթի աղբիւրները աճոր բաւեն, այդ միջոցին Չինաստան պիտի կրնայ միայն տոկոսը վճարել։ Չմոռնամ ըսել թէ՝ առաջարկուած մաքսատրոց յաւելումը արտածման ապրանքներուն համար չէ։ Անգլիական, ամերիկեան և ճարոնական դեսպաններէն զատ, միւս բոլոր դեսպանները համամիտ են մաքսատրոց 10 առ հարիւրի յաւելումին։ Դեսպանները իրենց կառավարութիւններուն ղրկած են այս տեղեկագիրը։

ՄԱՆՋՈՒՐԻԱՆ ՌՈՒՍԱՑՆԵԼՈՒ և ռուսական վաճառականութիւնը հոն տարածելու համար Ռուս կառավարութիւնը որոշեր է օգոստոսին միայուն ցուցահանդէս մը բանալ Խըրբինի մէջ։ Պիտի ցուցադրուին մասնաւորապէս նուրբ ապրանքներ, կաշի, մետաղագործական չինուածքներ, գինի, յախճապակի, քաղցրաւենիներ, ներկեր, ապակեղէններ, եւն.։ Կը կարծուի թէ Ռուսիոյ առեւտրական դասակարգը յօժարակամ պիտի մասնակցի այս ցուցահանդէսին, որովհետեւ Մոնկոլիոյ, Մանչուրիոյ և հիւսիսային Չինաստանի հրապարակները մինչեւ հիմա օտար ապրանքներով ողողուած են։ Ռուսական ապրանքները մեծ տեղ մը պիտի գրաւեն այդ կողմերը, եթէ լաւ կազմակերպուած ձեռնարկ մը ըլլայ։

ՔՈՐԷԱ ՆՈՐԷՆ ՊԱՇՏՕՆԷ ՀԱՆԵՐ է իր մաքսատուներուն ընդհանուր տնօրէնը, Պ. Պրաունը, որ ինչպէս կը յիշուի, Անգլիացի մըն է։ Անգլիական դեսպանը ազդու դիմումներ կ՚ընէ։

ՃԱՔՈՆ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ իր պատրաստութիւնները, կ՚ըսեն լաւատեղեակ աղբիւրէ հասած լուրեր։ Հանրային կարծիքը օրէ օր ա՛լ աւելի պատերազմամունչ հանգամանք մը կ՚առնէ։ Պատերազմի կուսակիցներուն թիւը միշտ կ՚աւելնայ։ Շանկայի պատած զրոյցներու նայելով, երբ Ճարոն պատերազմ հրատարակէ Ռուսիոյ դէմ, ընդհանուր ապստամբութիւն մը պիտի ծագի Չինաստանի մէջ։

ՄԵԾ ՅՈՒԶՈՒՄ ԿԸ ՏԻՐԷ Բէքինի և չրջականերու Չինացի ժողովուրդին մէջ։ Սինթրօ Թիէնձինի թղթակիցը այս լուրը տալով, կ՚ըսէ նաեւ թէ լաւ զինուած Չինացի բազմաթիւ հրոսախումբեր գաղտնի մարզանքներ կը կատարեն, և թէ վայրկեանէ վայրկեան կը սպասուի օտարականներու դէմ նոր յարձակման մը։ Կոմս Վալտերզէ կը հաստատէ այս տեղեկութիւնները, յայտարարելով թէ իր կատարած քննութիւններուն նայելով, նոր զէնքերով զինուած Չինացի զօրքեր տեսնուեր են Բեքինի չրջակաները։ Բայց տէրութիւններէն ո՛չ մէկը կ՚ուզէ նոր արշաւանքներու սկսիլ, և միայն Գերմանիա է որ զինուորական միջոցներ ձեռք կ՚առնէ։

ԱՆԳԼԻԱ ՊԷՏՔ Է ԿՌՈՒԻ.— Ինչպէս գրեցինք, Անգլիոյ պատերազմական նախարար Պ. Պրոտրիք ճառ մը խօսելով ըսած է թէ՛ անհրաժեշտ է կարելի եղածին չափ չուտով վերջացնել Հարաւ. Ափրիկեան պատերազմը, և պահպանել Անգլիոյ ազդեցութիւնը՝ ամբողջ աշխարհի մէջ։ «Եթէ, ըսեր է Պ. Պրոտրիք, Անգլիա կ՚ուզէ պահել իր դիրքը՝ առեւտրական և կայսերական տեսակէտով, պատրաստ պիտի ըլլայ պայքար մղել Օրանժի, Եանկ-Ցէի, Նեղոսի և Ինդոսի վրայ։ Արդի պատերազմին փորձը և ձեռնհաս անձերու կարծիքը կը ցուցնեն թէ ոչ մէկ նախարարութիւն պիտի կրնար ձեռք զարնել բանակին վերակազմութեան։ Արտասահմանի մէջ ծառայելու համար 6 զօրաբանակ կազմել որոշելով, այժմու դահլիճը աւելի մեծ գործ մը տեսաւ, քան որչափ չպիտի տեսնէր ո և է նախարարութիւն։ Ասով կառավարութիւնը կայսերական կազմակերպութիւն մը պիտի տայ Անգլիական բանակին, և ոչ թէ տեսական պարզ կազմակերպութիւն մը։ Այս մասին պատրաստուած ծրագիրը ամէնէն մեծ զինուորական հեղինակութեանց հաւանութեան արժանացած է, և կառավարութեանը հաստատ պիտի մնայ իր որոշումին մէջ, որ է անյապաղ բարելոքել բանակը»։

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱՑԻ քառասունի չափ գործարանատէրեր մայիս 15ին Ցունաստան պիտի երթան եղեր, երկրին առեւտրական պէտքերը ուսումնասիրելու համար։ Եթէ հրապարակը իրենց նպաստաւոր գտնեն, մասնաճիւղեր պիտի հաստատեն Ցունաստանի մէջ, որուն ճարտարագործութեան մէջ կարեւոր տեղ մը կը բռնեն արդէն Գերմանացիները։

ՕՏԱՐԱԳՈՐԾՆԵՐԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿ Կ՚ԱՒԵԼՆԱՆ Իտալիոյ մէջ։ Թերթերը ամէն օր մեծ ոճիրներ կը ծանուցանեն։ 1899ին Իտալական դատարաններու առջեւ հանուած էին 280000 ոճրագործներ։ 190 ին այդ թիւը 530000ի բարձրացած էր։ Այս նախանձ սարսափելի թիւ մը մինչեւ հիմայ չէր արձանագրուած Իտալիոյ դատական տարեգրերուն մէջ։ Այս թիւին մէջ ամէն տեսակ ոճիրներ կը գտնուին, սովորական սիրային տամմերէն սկսելով մինչեւ ամէնէն զարհուրելիները։ Հաշիւ եղած է որ Անգլիոյ մէջ մէկ մարդասպանութեան դէմ 100 հատ տեղի կ՚ունենան Իտալիոյ մէջ։ Այս ոճիրներու պատճառները չատ են.— Գործաւորական չփոթութիւններ, բանթոզներ, անօթութիւն և ջղային հիւանդութիւններու ծաւալումը, իր ամէն տեսակներով։ Սա ալ յիշենք որ Իտալիա գացող օտար ճամբորդները զերծ են ոճիրներու զոհ երթալու վտանգէն, որովհետեւ մարդասպանութիւնները գրեթէ միայն Իտալացիներու միջեւ տեղի կ՚ունենան։ Օտար ճամբորդները միայն գողութեան զոհ կ՚երթան սովորաբար։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ.— Աթէնքէն տասն օրուան թուով հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ Նորկիոս Թագաւորը Քօլօքօդրօնիի արձանին բացումը հանդիսաւորապէս կատարելու առթիւ, յայտարարեր է թէ Յունաստան պէտք է կազմակերպէ իր ցամաքային և ծովային ուժերը, պաշտպանելու համար իր անկախութիւնը։ Ռումանիոյ Կարոլ Թագաւորը որ առողջական պատճառներով Ապացիա կը գտնուի, չատ հեռագիր մը ուղղեր է այս առթիւ Նորկիոս Թագաւորին, որ երէկ (չորեքշաբթի) Նաւուրինէն ճամբայ ելեր է Բուրլ մարտանաւով Ապացիա երթալով Կարոլ Թագաւորին հետ տեսակցելու համար։ Նորկիոս Թագաւորին կ՚ընկերանան ի մէջ այլոց Պուքրէշի Նախկին Հելլէն դեսպան Պ. Բաթարիկօրուլոս և արտաքին գործոց նախարար Պ. Ռոմանոս։ Երկու վեհապետներու տեսակցութիւնը երկար ատեն է ի վեր որոշուած էր արդէն, և Քորֆուի մէջ տեղի պիտի ունենար, բայց կ՚ըսուի թէ բժիշկները յանձնարարեր են Ռումանիոյ Թագաւորին՝ ծովային ճամբորդութիւն չընել։ Ասոր համար է որ տեսակցութիւնը Ապացիա կատարել որոշուեցաւ։ Նորկիոս Թագաւորը երկու օր պիտի մնայ Ապացիա, ուրկէ ուղղակի Աթէնք պիտի դառնայ։

ԲՐՈՒՍԻՈՅ ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ.—Գերմանիոյ վարչապետ կոմս Պիւլով անցեալ ուրբաթ օրը Բրուսիոյ Խորհրդարանը փակելու առթիւ բանախօսութիւն մը արտասանեց, որուն մէջ յիշեցուց թէ Բրուսիոյ Խորհրդարանի նստաշրջանի բացման պահուն ըսած էր որ նաւարկելի ջրանցքներու չինութեան ծրագիրը կարեւոր տեղ մը պիտի բռնէր վիճաբանութեանց մէջ, եկամտացոյցին հետ մէկտեղ, աւելցընելով նաեւ թէ այդ ջրանցքները երկրին թէ՛ արեւելեան և թէ արեւմտեան գաւառներուն ճարտարագործութեան և երկրագործութեան մեծապէս պիտի նպաստեն։ «Աթդ, Նրբափ. Ժողովին մասնաւոր յանձնաժողովին մէջ վիճաբանութեանց ընթացքէն արքայական կառավարութիւնը այն համոզումը գոյացուցած է թէ՛ առայժմ կարելի չէ համաձայնութիւն գոյացնել ջրանցքներու խնդրոյն վրայ, հետեւաբար աւելորդ կը սեպէ անօգուտ վիճաբանութեանց չարունակութիւնը»։ Կոմս Պիւլով այս նկատողութեամբ փակուած հաչակեց նստաշրջանը։ Նախագահ Պ. Ֆոն Քրոխեր քանիցս հուրրաներ արձակեց ի պատիւ Վիլհէլմ կայսեր։ Բրուսիոյ բոլոր նախարարները ներկայ էին նիստին, որ վեց վայրկեան միայն տեւեց։ Բրուսիոյ նստաշրջանին փակումը յառաջաբան մը կը նկատուի քաղաքական տագնապի մը, որուն ծանրութեան աստիճանը կարելի չէ որոշել։ Իրողութիւնը չատ պարզ է սակայն, ինչպէս կոմս Պիւլովի ըրած յայտարարութենէն ալ հասկցուած է։ Բրուսիոյ արքայական կառավարութիւնը կը յուսար Խորհրդարանի երկու ժողովներուն ընդունել տալ մեծ ջրանցքներու ծրագիրը, որոնց չինութիւնը անհրաժեշտ կը նկատէ հիւսիսային Գերմանիոյ անտեսական զարգացման։ Բայց պահպանողականները և ագարականները, որոնք մեծամասնութիւն կը կազմեն, ընդդիմացան այս ծրագրին, որովհետեւ նաւարկելի ջրանցքներու չինութիւնը պիտի նպաստէր ճարտարարուեստին և վաճառականութեան, ի վնաս երկրագործական չահերուն, որոնց ներկայացուցիչն են այդ երկու կուսակցութիւնները։ Այսպէս, Բրուսիոյ մեծ կալուածատէրները անդրդուելի մնացին իրենց կարծիքին մէջ, նոյն իսկ ակամբ չխոհելով յօգուտ իրենց մաքսային սակացոյցերը բարձրացնելու մասին վարչապետին կողմէ եղած խոստումներուն։ Հետեւաբար նոյն ծրագիրը, հակառակ վերջերս եղած բարեփոխումներուն, ապահովաբար պիտի մերժուէր, և ասոր համար է որ Բրուսիոյ արքայական կառավարութիւնը՝ վիճաբանութիւնները չարունակուելու միջոցին իսկ՝ նստաշրջանը փակելը լաւագոյն համարեց։ Ասիկայ բացարձակ ձախողում մը կը նկատուի Բրուսիոյ նախարարութեան, և մասնաւորապէս ելմտական նախարար Պ. Միքէլի համար, որ հոգեւին փարած էր այս ծրագրին։ Պերլինէն հասած հեռագիրներ ծանուցին արդէն թէ Պ. Միքէլի, Երկրագործական նախարար Պ. Պրէֆէլտի և Առեւտրական նախարար Պ. Համմէրշթայնի հրաժարականները ընդունուած են։ Պ. Միքէլ աւագաժողովին անդամ անուանուեր է, և միւս երկուքը մեծ պատուանշաններ ստացեր են։

Պերլինէն կը գրեն թէ Բրուսիոյ խորհրդարանին փակումը իրենց համար յաղթանակ մը կը համարին իրաւամբ թէ՛ պահպանողականները և թէ ագարականները։ Կացութիւնը սա կերպով կրնայ ամփոփուիլ։ Բրուսիոյ մէջ կարելի չէ որ նախարարութիւն մը կանգուն մնայ, առանց պահպանողականներու համաձայնութեան, մինչ Գերման կայսրութեան մէջ կղերական կուսակցութեան օժանդակութիւնը հարկ է այս բանին համար։ Տեղային վարչութիւնը հիմնապէս բարեփոխելով, կարելի պիտի ըլլար քիչ ժամանակ առաջ լուծել Լանտթակը, և նոր ընտրութեամբ ագարականներու հակառակորդ մեծամասնութիւն մը գոյացնել։ Բայց կղերական կուսակցութիւնն ալ պահպանողականներուն համախոհուրդ գործեց։ Կառավարութիւնը եթէ կոչում ընէր վաճառական և իմացական դասակարգին, կարելի պիտի ըլլար թերեւս միանգամ ընդ միշտ վերջ տալ կղերական կուսակցութեան ազդեցութեան, որով այդ կուսակցութիւնը պիտի չկրնար իր ալ կամ ձախ հակելովը մեծամասնութիւնը այն կողմը դարձնել, և այսպէս անհրաժեշտ ըլլալ կառավարութեան։ Պահպանողականներուն յաղթութեան նպաստելու համար կղերական կուսակցութեան ցուցած օժանդակութիւնը՝ հաշուառելի է որ չազդէ յառաջադիմութեան և լուսաւորութեան կուսակից Գերմանացիներու խղճին վրայ։ Բայց Գերմանիոյ իմացական և յառաջադիմասէր չրջանակները հեռուհեռէ կը պաղին քաղաքականութենէ։

Երբ Պ. Միքէլի հրաժարիլը իմացուեցաւ Պերլինի սակարանին մէջ, հոն գտնուողները երեք հուրրաներ արձակելով ողջունեցին այս լուրը։ Բացի պահպանողական թերթերէն, Պերլինի միւս բոլոր լրագիրները՝ Պ. Միքէլի մեկնումը ազատագրութիւն մը կը համարին։ Թակէպլաթ կը խոստովանի Մ. Միքէլի ելմտական գործերու մեծ ընդունակութիւնը, բայց կ՚ըսէ թէ նկարագիր չունի։ Ազատական թերթ մըն ալ կը գծէ Պ. Միքէլի յեղյեղուկ քաղաքականութեան բոլոր փոփոխութիւնները, և կ՚եզրակացնէ թէ ո և է ծայրայեղ պահպանողական նախարար այս աստիճան չէր պայքարած յառաջդիմական գաղափարներու դէմ, և չէր աշխատած իրագործելու յետադիմականներու բաղձանքները։

ՍՐՏԱՃՄԼԻԿ ԼՈՒՐԵՐ կը հասնին հարաւային Ռուսիոյ մէջ տիրող սովին վրայ։ Կացութիւնը աւելի ծանրացած է Պեսարաբիոյ մէջ, ուր գիւղացիները ջուրին մէջ խաշուած եգիպտացորեն միայն կ՚ուտեն։ Խեղճերը ոչ սերմնցու ունին ցանելու համար և ոչ ալ դրամ՝ գնելու համար։ Շատ տեղերու մէջ ձիերու թիւը պակսած է 50 % և ոչխարներունը 60 %։ Տեղեր կան ուր երկրագործներու 70 %ը կորսնցուցած է իր բոլոր ձիերը։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ կը ծանուցանեն թէ վերջերս Թէհրան հասեր է Ռուսիոյ ելմտական նախարարութեան հետ յարաբերութիւն ունեցող բարձր պաշտօնատար մը, մեծ կարեւորութիւն ունեցող մաքսային մասնաւոր սակացոյցի մը մասին խորհրդակցելու համար։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1901 1319 1904

Տօ. Լ.

Օր	ԱՊՐԻԼ	Մուհրմ.	Մայիս
26	ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Իջ. օր Ցինանց։	20	9
Ելեւր 4.58			Ելեւր 4.50

ՊԱՏՄԱԿԱՆ.— 1874 տարին 26|9 մայիսին Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Վարժապետեան Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ՚ընտրուի։

ՋԵՐՄՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Երէկ առտու ջերմութեան աստիճանն էր

Կ. Պոլիս	10	Պէյրութ	—	Պուքրէշ	0
Ադրանէլ	0	Բարիզ	8	Վիեննա	9
Սոֆիա	9	Աթէնք	17	Թրիեստ	11
Իզմիր	—	Տրապիզոն	—	Սելանիկ	13

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ մէջ առաջնորդութիւն մը հաստատելու համար Ազգ. Վարչութեան մէջ տեղի ունեցած խորհրդակցութիւններուն հետեւողներէ մէկը, իբրեւ իրազեկ այդ կողմի հոգեւոր վիճակին և ժողովրդեան տրամադրութիւններուն, կը գրէ մեզի թէ՛ Պուլկարիոյ Հայերը փափաքող են այդպիսի առաջնորդութեան մը կազմութեան, բայց նիւթական միջոցները կը պակսին. իսկ Ռումանիոյ մէջ նիւթական միջոցներ կան, բայց տեղացիները համամիտ չեն երեւիր այս կարգադրութիւններուն։ Բաւական հետաքօտեցինք թէ ի՛նչ կրնայ ըլլալ պատճառը այս ընդդիմութիւններուն, և գտանք թէ Ռումանիոյ եկեղեցիներէ մեծ մասին մատակարարութիւնը ստանձնողները իրենց դէմը համարատու ժողովուրդ չգտնելով ըստ կամս կ՚առնեն կուտան, և չատ անգամ ալ բողոքներ և դժգոհութիւններ, մինչեւ իսկ դատավարութիւններ կը պատահին, ինչպէս եղաւ վերջին անգամ Պուքրէշի մէջ։ Այն եկեղեցականները և աշխարհականները, որոնք Ռումանիոյ Հայոց եկեղեցիները՝ իրենց ունեցած հարուստ կալուածներով կը չահագործեն անվերջով, հարկաւ չպիտի ուզեն որ իրենց գլխուն վրայ գտնուի առաջնորդ մը կամ ուրիշ մէկը, որ համարատուութեան և համարատուութեան, փոխադարձ պարագի և իրաւունքի փորձանքներ հանէ իրենց գլխուն։ Բայց ամէն բան այդ մէկ քանի զեղծ և անկարգ մարդոց քմահաճոյքէն կախուած չէ։ Գաւառական յետին քաղաքի մը մէջ ժողովուրդը իր հովիւը, իր հոգեւոր առաջնորդը ունի, իրմէ կը զրկէ և անոր կուտայ, մինչդեռ Ռումանիոյ մէջ ոչ հովիւ կ՚ընդունին, ոչ առաջնորդ. պատճա՞ռ. որպէս զի եկեղեցական մատակարարութեանց զեղծումները երեւան չելլեն։ Արդեօք Ռումէնները կամ Ռումանիոյ մէջ գտնուող միւս եկեղեցիներն ալ ա՞յս կերպով կը կառավարուին, թէ պատասխանատուութեան սկզբունքը ընդունուած է և կը գործադրուի այն տեղ։ Հաւանական է որ այս հանգամանքներուն մէջ Ռումանիոյ Հայերը ոմանց դրդմամբ չուզեն մասնակցիլ առաջնորդական ընտրութեան, ուսկից նախա-

խաղէս պէտք է ազդեցիկ եկեղեցական մը ղրկուի, որ օժանդակութեամբ տեղական իշխանութեանց այս անկանոնութիւններուն վերջ տայ, հասկցնէ ժողովրդեան թէ այս տեսակ անպատասխանատու վիճակ ոչ մէկ տեղ գոյութիւն ունի, և անկէ վերջ ձեռնարկուի ծրագրուած կազմակերպութեան։ Պուլկարիոյ եկեղեցիներն ալ իրենց կարողութեան չափով մէկ մէկ գումար կրնան վճարել իբրեւ առաջնորդական իրաւունք, իսկ շատ աւելին կրնան տալ Ռումանիոյ եկեղեցիները՝ իրենց հարուստ կալուածներով։ Ռումանիոյ ժողովրդեան մեծագոյն մասը համակիր է հոգեւոր հովիւ մը ունենալու գաղափարին, որովհետեւ շատ անտեղութիւններու ականատես եղած ու բաւական բան կուլ տուած է իր քահանայից և հոգաբարձուներու երեսէն. միայն մէկ քանի շահախնդիրներ են որ այդ անտեղի ընդդիմութիւնները կը յարուցանեն, բայց Պատրիարքարանը իր պաշտօնական հանգամանքով կրնայ զանոնք բոլորովին լռեցնել, և Պուլկարիոյ ու Ռումանիոյ մէջ խանգարուած կարգը ու կանոնը վերահաստատել։

ԱԳՇԷՀԻՐԻ ժողովուրդը հրաւիրած է Զմիւռնիոյ Առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Արքեպս.ը՝ երթալ օծելու տեղւոյն եկեղեցին, որուն շինութիւնը քառասուն տարիէն աւելի է բայց տակաւին օծուած չէ։ Ս. Առաջնորդը համակերպած է հրաւէրին, որովհետեւ Ագշէհիր իր հոգեւոր հովւութեան կը պատկանի։ Ն. Սրբազնութեան պիտի ընկերանան Տ. Յակոբ Աչոտ եպս., բնիկ Ագշէհիրցի Կարապետ էֆ. Արապեան և ուրիշ ազգայիններ։ Կ'ըսուի նաև որ Պիլէճիկի Առաջնորդ Տ. Մովսէս եպս.ն ալ ներկայ պիտի գտնուի։ Եկեղեցին կառուցուած է յանուն Ս. Երրորդութեան և օծումը պիտի կատարուի Հոգեգալստեան տօնին։ Մելքիսեդեկ Արքեպս. պիտի մեկնի Զմիւռնիայէն Համբարձման տօնէն վերջը։ Այս տեղեկութիւնները հրատարակած ատեն, կը մտածենք թէ ի՞նչ կը նշանակէ որ Ագշէհիրի նման տեղ մը, ուր հաղորդակցութեան ամէն դիւրութիւններ կան, եկեղեցի մը 40 տարի առանց օծուելու մնայ։ Այդ եկեղեցիին մէջ քահանաներ, թաղականներ չկա՞ն, որոնք այս պարագան գիտնալով ժամանակին ընէին այդ դիմումը, ինչ որ 40 տարի վերջը խելքերնին գլուխնին գալով ընելու ելեր են։ Եւ կարելի՞ է որ անօծ եկեղեցիի մը մէջ պաշտօն, Պատարագ մատուցուի այսքան ատեն։ Այս կէտն ալ կը կարօտի ձեռնհասներու լուսաբանութեան։

ԱԴՐ. ՊՈԼՍՈՅ կուսակալ Արիֆ փաշա անցեալ կիրակի օր ճաշի հրաւիրեր է Ռոտոսթոյի Առաջնորդ Տ. Ներսէս Ասլանեան Սրբազանը, որ Ադրիանուպոլիս գացած էր իր առաջնորդական Պէրաթը կուսակալին յանձնելու համար։ Սեղանին մասնակցեր են Ադրիանուպոլսոյ տեղապահ Արսէն քհ. և Ռոտոսթոյի առաջն. փոխանորդ Մամբրէ քհ., կուսակալութեան տէֆթէրտարը և Ռոտոսթոյի նախկին կառավարիչ Հասան Խայրի փաշա։ Ճաշի միջոցին Տ. Ներսէս Սրբազան բարեմաղթութիւններ ըրեր է Վեհ. Սուլթանին կենաց համար, և շնորհակալութիւն յայտներ է կուսակալին իմաստուն կառավարութեան համար, որուն երախտապարտ է ամբողջ նահանգին մէջ գտնուող ժողովուրդը։ Տ. Ներսէս եպսկ. ինչպէս գրած էինք, կիրակի օր Պատարագ մատուցեր է ի ներկայութեան խուռն բազմութեան, և նախընթաց առաւօտ վերադարձեր է Ռոտոսթօ ուրկէ Զօրլու պիտի երթայ։

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ տեղապահ Սմբատ Ծ. Վ. Սաաքեան, ինչպէս գրած էինք, Սեբաստիոյ մէջ քննութիւն մը կատարեր և արդիւնքը Պատրիարքարան տեղեկագրեր է։ Այդ տեղեկագիրը տակաւին մէջտեղ չելաւ, որպէս զի պարունակութեանը տեղեկանայինք. բայց ինչպէս կը լսուի, Սմբատ Ծ. Վ. առաջարկած է որ կարող փոխանորդ մը տրուի Տ. Պետրոս Սրբազանի, որ հակառակ իր բարի տրամադրութիւններուն, ծերութեանը պատճառաւ չի կրնար ամէն գործի հասնիլ։ Երէկ Սեբաստիայէն նամակ մը առինք որուն մէջ կը կարդանք.

«Մեր կրթական, եկեղեցական, վանական և ուրիշ գործերուն համար, իրաւ է որ փոխանորդի մը պէտքը զգալի է, կարող ըլլալու թէւթեւամբ։ Սակայն, սա կէտը գիտնալու է թէ անփորձ ու մեր բարքերուն անհմուտ մէկը օգտակար ըլլալէ աւելի վնասակար կ'ըլլայ։ Մեր մէջ, մեր շուրջ ծնած, սնած, փորձուած ու գործունեայ եկեղեցական մը եթէ հնար ըլլայ փոխանորդ կարգել, «Սազագութիւն ամենեցուն» ըլլայ թերեւս։ Աս աւանդ է։ Անկարելին ալ չէ։ Մեր խնդրանք կարծէքն է աս»։ Մեր կարծիքն ալ այդ է, և կը յուսանք թէ ըստ այնմ պէտք եղածը կը կարգադրէ վարչութիւնը։ Բայց կը զարմանանք թէ ինչո՞ւ համար Վիճակէն պաշտօնապէս այդ պէտքը չի տեղեկագրուիր Պատրիարքարանին։ Թօգաթէն Սեբաստիա հրաւիրուեր է Գէորգ Ասլանեան նորընծայ վարդապետը, որ Ս. Նշանի վանքին մէջ բացուած որբանոցին մէջ ուսուցչութիւն պիտի ընէ։ Բայց նորընծայ վարդապետ անհրով չի լրանար մէջտեղ եղած պէտքը որքան ալ կարող ըլլան այդ եկեղեցականները։

ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ գրական Յանձնաժողովը երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նիստ ըրաւ և մատենադարանի մասին ալ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ս. Պատրիարքը ծաղկեայ փիլոն մը նուիրեր է Բագուի աւագերէց Խորէն քհնյ.ի։ Այդ փիլոնը պիտի տանի յանձնէ Պ. Լութֆիկ Ց. Սերգիսեան Բագուի ազգայինը, որ Երուսաղէմ ուխտի գացած էր Զատկի առթիւ։

ՊԱՂՏԱՏԻ Պատր. փոխանորդութիւնը առաջարկուած էր Տ. Յակոբ Աչոտ եպս.ի, որ յայտնելով թէ չպիտի կրնայ ստանձնել այդ պաշտօնը, պատրաստակամութիւն յայտնած է գաւառական ուրիշ պաշտօն մը ստանձնելու, երբ հրաւիրուի տեղւոյն ժողովրդեան կողմէ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

8 Մայիս 1901

Ֆրանսական 3% գոցուեցաւ	101.70
Րէժի	326.
Ֆոնսօլիտ	25.17
Երկաթուղի	116.75
Գանք Օթթոման	554
Թրանսվալ	92 50

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(այս առտուան)

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻՈՅ մէջ ժանտախտի նոր դէպք մը պատահած ըլլալուն հետեւանօք բոլոր առողջապահական տեսչութիւններուն հետեւեալ հեռագիր-շրջաբերականը ղրկուած է.— «Առողջապահական Բարձրագոյն Խորհուրդին որոշմամբ ապրիլ 26/6 մայիսէն սկսեալ Աղէքսանդրիայէն եկողները 48 ժամուան քարանթինայի պիտի ենթարկուին և Օսմ. մաքրանոցներու մէջ ալ խստիւ պիտի հսկուին»։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Պ. Քոնստան, Ֆրանսայի ծերակոյտին դեր-նախագահ Պ. Ֆրանք Շավրի և անդամ Պ. Վատինկթոնի հետ, ինչպէս գրած էինք, կիրակի առաւօտ դեսպանատան Մուէթ շոգենաւով Մուտանիայի ճամբով Պրուսա գնաց։ Նահանգին կուսակալը իմանալով դեսպանին ժամանումը, մասնաւոր պատուիրակ մը և զինուորներու խումբ մը ղրկած էր անոր ընդառաջ։ Դեսպանը իր ընկերներուն հետ ուղղակի Ֆրանսական հիւպատոսարանը գացեր է, ուր յաջորդ օրը ընդունեց է կուսակալին այցելութիւնը։ Քիչ ետքը Պ. Քոնստան հիւպատոս Պ. Կրէկուառ Պայի հետ փոխադարձ այցելութիւն տուեր են Ն. Վսեմութեան։ Ցեառ դեսպանը եւ իր հետեւորդները այցելեր են քաղաքին զանազան վայրերը, Ֆրանսական վարժարանը եւն. Երեքշաբթի առաւօտ ճամբայ ելեր են մայրաքաղաքս դառնալու համար։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ Գ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշանը շնորհած է ծանօթ երաժշտագէտ Պ. Նավայի։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ծերակոյտին դեր-նախագահ Պ. Ֆրանք Շավօ և անդամ Պ. Վատինկթոն երէկ ճեպընթաց կառախումբով Բարիզ ուղեւորեցան։

ԲԱԲԵԼՈՆԻ հին քաղաքին տեղւոյն վրայ գերմանական հնագիտական ընկերութեան մը կողմէ կատարուած պեղումներու ատեն երեւան հանուեր են Նաբուգոդոնոսոր թագաւորին պալատին և Բաբելոնի էն նշանաւոր կոթողն, Ամրանի աւերակները։ Գալով բուն քաղաքին զանազան տպացոյցներով հաստատուած է թէ պատմագէտ Հերոդոտոսի գրածները չափազանցութիւններ են։ Այս հին պատմագէտը գրած էր թէ՝ Բաբելոն այժմու Լոնտոնի, Բարիզի և Պերլինի միացեալ տարածութիւնը ունի, սակայն այժմ հաստատուած է թէ Բաբելոնի բուն մեծութիւնը իսկապէս Լոնտոնի տարածութեան մէկ հինգերորդին հազիւ կը հաւասարի։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչութեան պատուիրակ հրամանատար Պէժէ գործօն բանակի սպայութենէ հրաժարած ըլլալուն համար, պահեստի բանակին մէջ դեր-գնդապետութեան աստիճանին բարձրացեր է Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.— Պաղտատի մէջ նախընթաց օրը կասկածելի հիւանդութենէ դէպք մը պատահեր է։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Օսմ. արտասովոր պատուիրակ Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշայի կինը իր զաւկին Մահմուտ փաշայի հետ երէկ մայրաքաղաքս հասաւ։

«ԹԱՀԻՏՐՈՄՈՍ» լրագիրը օրէնքի հակառակ ընթացքի մը մէջ գտնուած ըլլալով, Տպագրական տեսչութեան կողմէ անպայման կերպով դադարման դատապարտուած է։

ՑՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ.— Մանինօւէն առնելով երէկ առաւօտ գրած էինք թէ կիրակի օրը Կ. Պոլսոյ արքեպիսկոպոսութեան կողմէ ընտրուած երկու պատուիրակները նախկին Պատրիարք Տ. Նէաքիմի վերընտրութեան կուսակից են։ Սէյքիթ կը կարծէ թէ հաւանաբար նոր Պատրիարքի ընտրութեան համար կազմուելիք ժողովին մեծամասնութիւնը կուսակից է Տ. Նէաքիմի վերընտրութեան, հակառակ Պ. Պ. Սթէֆանովիչի և Զարիֆի այս մասին ըրած ընդդիմութեան։

—Ցունաց Պատրիարքական Տեղապահ Տ. Նաթանայէլ Կրէվէնայի մեդրոպոլիտ Տ. Տորոթէոսի հետ առջի օրը այցելեց Դատական Նախարար Աբտուրրահման փաշային։ Տեղապահը յետոյ դարձեալ Տ. Տորոթէոսի հետ այցելեց Կայս. Թանգարանը, հնագիտական զանազան առարկաները դիտելու համար։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ նախորդ կուսակալ Հաճի Հասան փաշա առջի օրը մայրաքաղաքս գալով ուղղակի Կայս. Պալատ գնաց, իր հաւատարմական զգացումներուն հաւաստիքը մատուցանելու յատուկ Կայս. Գահոյից։

ԱՆԴՈՐՐՈՒԹԻՒՆԸ կատարեալ ըլլալուն հետեւանօք, Գարահիսարի և Էրզրումի կեդրոններուն պահեստի զօրաց թիւը 30ի պիտի զեղչուի։ Համիտիէի, Զիլէի և Նիքսարի կեդրոններուն զօրքերը 20ի և Էնէրխանի զօրաց թիւն ալ 6ի պիտի զեղչուին։ Նոյնպէս Աղիզիէի և Կիւրինի վաշտերու կեդրոններուն մէջ գտնուող զինուորները պիտի արձակուին։

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ Պ. Վալորի Ղալաթիոյ մաքսատան շէնքը աւելցնելու տեղեկագիր մը պատրաստած է, որուն մէջ կ'ըսէ թէ այդ շէնքը փլչելու հակամէտ է և թէ պէտք է զայն նորոգել։

ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԹԻՖԹԻՔԻ ԱՑՄԵՐ.— Կայս. կառավարութիւնը արտօնութիւն տուած է Ամերիկեան հպատակ Պ. Գազիլէյ անուն անձի մը՝ 5 հատ Էնկիւրիի թիֆթիքի այծեր ղրկել Ամերիկա։

ՀԱՃԸՆԻ գայմագամ Իսքէնտէր պէյի մասին քննութիւն բանալու և արդիւնքը տեղեկագրելու հրաման ղրկուած է Ատանայի կուսակալութեան, կ'ըսէ Իգտամ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարար Զիւհտի փաշա հրահանգ ղրկած է Մալիէի պաշտօնեաներուն, որպէս զի ասկէ ետքը գործի տէրերուն խնդրանքները շուտով նկատողութեան առնուին և դիւրութեամբ կարգադրուին անոնց բողոքներուն տեղի չտալու համար։

ԱՌԵՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Մանիսայէն գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ երկուշաբթի գիշերը Զոզանխսր գիւղին բնակիչներէն 6 անձեր, դաշոյններով, հրացաններով և ցուպերով զինուած, տուն մը մտեր են, ուր կը բնակէր Իտալացի ընտանիք մը, մայր մը իր երկու աղջիկներով։ Առանց ականջ կախելու պառաւ կնոջ և երկու աղջիկներուն արձակած աղիողորմ աղաղակներուն, անծանօթները առեւանգեր են աղջիկներուն կրտսերը, 20 տարեկան գեղանի օրիորդ մը, և անտառ տարեր են։ Քանի մը ժամ ետքը հեգ աղջիկը ցաւալի վիճակի մը մէջ տուն դարձեր է, լալով ողբալով իր կորուսած պատուին վրայ։ Տեղական իշխանութիւնները այս վայրագ առեւանգութեան լուրը իմանալով, անմիջապէս խիստ միջոցներ ձեռք առեր են, որոնց շնորհիւ անծանօթներէն մին ձերբակալուեր է։ Միւսները կը փնտռուին։ Գիւղին մուխթարին վրայ կասկածներ ըլլալով, ոստիկանութիւնը զայն ալ ձերբակալած է։

ԿԱՌՔԻ ՏԱԿ ԱՐԿԱԾ.— Երուսաղէմէն կը գրեն թէ՝ Զատկին երկրորդ օրը երկու Հելլէնացիներ և ուրիշ անձ մը կառքով գետակի մը առջեւէն անցած ատեննին կառքին ձիերը խրտչելով սկսեր են վազել։ Մէկ քանի վայրկեան ետքը բարձր տեղէ մը կառքը, ձիերը և ճամբորդները վար գահավիժեր են յանկարծ։ Կառապանը և ճամբորդներուն երկուքը կար եղեր են, իսկ մէկը վիրաւորուեր է ծանրապէս։ Ձիերը ազատուեր են։ Մեռնող ճամբորդներէն մին 30 տարեկան է, իսկ միւսը 7 զաւակներու հայր է եղեր։

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն թէ՝ անցեալ օր երկու Ցոյն գործաւորներ քարափին վրայ նստած օղի խմած ատեննին, իրենցմէ մին յանկարծ «Դուն իմ բարեկամութեանս միջոցին կինս գլխէն հանեցիր, անհաւատարմութիւնդ» ըսելով խանչար դաշոյնով մը սպաններ է միւս ընկերը։ Ոճրագործը ձերբակալուած է։

ՊԷՕՐՈՒԹԷՆ կը գրեն թէ քաղաքին մօտ Ճիթէա գիւղին բնակիչներէն Եուսուֆ անուն անձ մը վերջերս յանկարծամահ եղեր է։ Ազգականները 24 ժամ մարմինը պահելէ ետքը ի վերջոյ դագաղը տարեր գամբարանի մը մէջ ամփոփեր են։ Շաբաթ մը ետքը ուրիշ մէկու մը մարմինն ալ այդ գամբարանին մէջ դնելու համար եկած ատեննին, ահաւոր տեսարան մը զարներ են իրենց աչքին։ Եուսուֆ դագաղէն ելլելով մինչեւ դամբարանին դուռը յառաջացած և հոն ինկած մեռած էր։ Բժիշկները յայտարարած են թէ Եուսուֆ ողջ թաղուած և գերեզմանին մէջ սթափելով փորձած է դուրս ելլել, սակայն չկրնալով դամբարանին դուռը բանալ չնչահեղձ եղած է։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Առջի առտու Սիրքէճիի սրճարաններէն մէկուն առաստաղէն կախուած մարդ մը գտնուեր է։ Քննութիւն բացուելով տեսնուեր է թէ կախուող անձը Սօֆիացի Խօմէր անուն 40-45 տարեկան անձ մըն է, որ գիշերները այդ սրճարանին մէջ կը պառկէր և որ թշուառութենէ մղուած անձնասպան եղած էր։

ՇԷՇՀԱՆԷ պահականոցին քովի փողոցին մէջ Իտալացիի մը սեփական տունէն հրդեհ ծագելը գրած էինք։ Նոր տեղեկութեանց նայելով Իտալացի Միլովէչ տան խոհանոցին մէջ կազի վառարանով ջուր տաքցուցած ատեն, վառարանը պայթեր և կազը գետին թափուելով հրդեհը յառաջ եկեր է։ Սակայն հրդեհին անմիջապէս տարածուելէն կը հասկցուի թէ դիտմամբ ձգուած է։ Միլովէչ ասկէ 2 ամիս առաջ իր կահկարասիները 200 ոսկիի ապահովագրած է եղեր, իսկ տան միւս վարձակալներն ալ 500 ոսկիի։ Տունն ալ 268 ոսկիի ապահովագրուած է եղեր Օսմ. ապահովագրական ընկերութեան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 7 մայիս.— Լէօ տը Բասքի Լոնտոնեան թղթակիցը կը հեռագրէ թէ՝ Էտուըրտ թագաւորը յանձնարարեր է Լորտ Սալզպըրիի, խորհրդարանը լուծել, երբ խաղաղութիւնը վերահաստատուի Հարաւ. Աֆրիկէի մէջ։ Լորտ Սալզպըրի հաւանութիւն յայտներ է։

—Հետզհետէ կը հաստատուի այն զըրոյցը թէ՝ Ռուսիա 500 միլիոն ֆր.ի փոխառութիւն մը պիտի կնքէ Ֆրանսայի մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բրեդորիայէն կը հեռագրեն թէ Լորտ Մէթիւըն առանց ընդդիմութեան հանդիպելու Լիխթէնպուրկը գրաւելէ ետքը, դէպի անծանօթ կողմ մը ուղղուած է։

ՍԹԱՆՏԵՐԹԸՆ.— Երէկ կռիւ մը տեղի ունեցաւ Անգլ. զօրքերու և Զօր. Քրիսթիան Պոթայի գունդին միջեւ։ Արդիւնքը դեռ յայտնի չէ։

—Պօէրները Անգլ. յառաջապահներու ջոկատի մը վրայ յարձակեցան։ Անգլիացիները կրցան ետ մղել զանոնք, երեք հոգիի կորուստ մը միայն ունենալով։

—Անգլիացիները Պօէր բանակատեղ մը յանկարծակիի բերելով, երեք հոգի գերի բռնեցին, և ձիեր, ռազմամթերք և արջառներ ձեռք անցուցին։

ՎԻԷՆՆԱ.— Ռայխսրաթը երկար վիճաբանութենէ մը ետքը տեղեկացաւ Ֆրանց-Ֆերտինանտ արքհերցոգին յայտարարութեան՝ իր ամուսնութեան մասին, և իր ակնածու յարգանքները յայտնեց անոր։

ՊԵՐԼԻՆ.— Վիլհէլմ կայսրը շատ սիրալիր նամակ մը ղրկեց Պ. Միքէլի, ցաւ յայտնելով ելմտական նախարարութենէ հրաժարմանը համար, և շնորհակալութիւն՝ այն մեծ ծառայութեանց համար, զորս նա մատոյց թագաւորին և հայրենեաց։

ՔԷՅԲԹԱՈՒՆ.— Քաղաքային վարչութիւն հաստատելու գործը յառաջ կը տարուի Թրանսվալի մէջ։ Քաղաքային Ոստիկանական մարմիններ կազմուեր և դատաւորներ հաստատուեր են զանազան քաղաքներու մէջ։

ԲԷՐԼԻՆ.— Գերմանացիները կրակի տըւին Թինկ Զոյի մօտ գտնուող գիւղ մը, որովհետեւ քանի մը Գերմանացի զինուորներ սպաննուած էին այդ կողմերը։

—Գերման ենթասպայ մը և զինուոր մը մահուան դատապարտուեցան, անմեղ Չինացիներ սպաննած ըլլալնուն համար։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՄԱՏՐԻՏ, 8 մայիս.— Նոր շփոթութիւններ տեղի ունեցան Պարսելոնայի մէջ։ Պաշարման վիճակ հրատարակուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Երեսփ. ժողովին մէջ նոր տուրքերու մասին եղած վիճաբանութեան միջոցին, Պ. Չէմպըրլէն յայտարարեց թէ եթէ տուրք մը հաստատուի ոսկիի արտադրութեան վրայ, կացութիւնը չի փոխուիր Թրանսվալի մէջ։

ՀՌՈՄ.— Իտալական կառավարութիւնը 15 միլիոն ոսկիի փոխ մը խնդրեց Երեսփ. ժողովէն, չինական արշաւախումբին ծախուծախսերուն համար։

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Մ. Ն. Զկլ.— Հաճեցէք ձեր յանձնարարած թուղթին մէկ նմոյշը ղրկել, որպէս զի կարենանք տպագրութեան գինը իմացնել։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԳՈՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ		26.35½
Երէկուան բարձր գինը		26.38
Երէկուան վար գինը		26.33
ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ		
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ֆր.	114.25
Երէկուան բարձր գինը		114.62
» վար »		114.
Րէժի	Լ. Օ.	14.—
Թրամվայ բաժնեթուղթ		6.—
» պարտաթուղթ		480
» ծուխանս	Ֆր.	1.85
Օսմ. ապահովագր. ընկ.	Լ.Օ.	4.20
Բրիօրիթէ Թիւրք		—.—
Թրանսվալ	Ֆր.	93.
Բարաֆ		473.
Քրետի Ֆոնսիէ Էժիփսիէն		261.50
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ		
Մէճիտիէ արծաթ	Ղ.	108.06
Մէթալիք		99.
Անգլիական ոսկի		110.03
Ֆրանսական ոսկի		87.21
Քրիմիզ		51.08
Բօլ		90.
Ռուսլի թղթադրամ		8.63
Լոնտոն 3 ամիս		109.05
Բարիզ		23.02

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

	ԼՈՆՏՈՆ, 7 Մայիս	ԲԱՐԻԶ, 7 Մայիս
	Անգլիական	Ֆրանսական
Անգլ. գոնս.	94.43	101.80
Օս. գոն. սէրի	B. 49.50	
» » »	C. 27.59	
» » »	D. 27.50	25.27
» » »	D. 24.50	25.15
Գանք Օթոմ.	12.06	554.
Թրանսվալ	3.50	92.
Եգիպտական		499.
Օսմ. Րէժի		327.
Բրիօրիթէ		500.
Օսմ. Մաքսատուն		521.
Օսմանիէ		473.
Գրէտի Լիոնէ		1061
Իտալական		96.42
Սպանիական		72.97

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ ՄԷՋ

Տիարպէքիրի ազգային վարժարանին մէջ տեղի ունեցած անվայել գործերու մասին տեղեկութիւններ հաղորդուած էին լրագրոյս։ Այդ մասին հերքումագիր մը ստացանք, որուն պարունակութիւնը իբրեւ ստուգութիւն պիտի ընդունէինք, և ինչպէս նախապէս ալ գրած ենք, գոհունակութիւն պիտի յայտնէինք որ ասկէ առաջ արուած այնքան անհաճոյ լուր մը հաստատութիւն չի գտներ, բայց այդ տեղեկութիւնները մեզ հաղորդողը նոր նամակով մը կ'ըսէ թէ՝ այդ հերքումագրին պարունակութիւնը դժբաղդաբար ճիշդ չէ, թէ մեր թղթակցին հասցէին եկած թերթի ծրարները ուրիշները խաբէութեամբ ձեռք կ'անցընեն թղթատունէն, և թէ իր ստորագրութեամբ գիր մը ղրկուած է մեզի, որ բոլորովին կը հակասէ նախապէս իր հաղորդած տեղեկութիւններուն։ Եւ իբրեւ այդպիսի նամակ մը հասած է մեզի, բոլորովին տարբեր գրով մը։ Այս պարագաները քով քով դնելով, կասկած կուտան մեզի թէ ի ստորեւ երեւցած հերքումագիրն ալ ստոյգ ըլլալու չէ։ Իրողութիւն մը երեւան հանելու համար ի՞նչ հարկ կայ այսպիսի անուղիղ գործերու։ Մենք Տիարպէքիրի կրթական մարմինները աւելի պարտաճանաչ կ'ուզէինք տեսնել։ Երբ գործի մը քննադատութիւնը կ'ըլլայ, պէտք է այդ գործին վիճակը բարւոքել, ոչ թէ օգտին խուսափելով էջեր լեցնել. այսու հանդերձ անկողմնակալութիւնը կը պահանջէ որ այդ հերքումագիրն ալ ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն.—

«Ձեր պատուական թերթին 613 րդ. թիւի խմբագրականով կարդացինք Տիարպէքիրէն թղթակցութիւն մը՝ գրուած միայն մեր իգական վարժարանն ու անոր պաշտօնեաները մասնաւոր նպատակներով անպատուելու համար։ Հոգաբարձութիւնս հարկ կը համարի «Սուրհանդակ»ի միջոցաւ հերքել այս գրութեան պարունակութիւնը, և ծանուցանել թէ մեր իգական վարժարանի մէջ երբեք գոյութիւն ունեցած չէ նոյն թղթակցութեամբ յայտնուած գայթակղելի դէպքը, թէ մեր վարժարանի պաշտօնեայք բնաւ ունեցած չեն վէճ ու առնչութիւն, թէ այսպիսի անպայ պատճառներով աշակերտուհիներ հրաժարած չեն մեր վարժարանէն, այլ ընդհակառակն կանոնաւորութեամբ և համերաշխութեամբ կը շարունակեն պաշտօնեայք իրենց գործերը և ուսանողք ալ կ'աւելնան հետզհետէ։

«Միայն մեր իգական վարժարանի խանգարմանը մէջ շահ ունեցող քանի մը անձեր փորձեցին ստորին միջոցով մը ամբաստանել մեր պարտաճանաչ ու պարկեշտ ուսուցիչներէն մէկը. սակայն Հոգաբարձութիւնս այսպիսի մեքենայութեան մը վերահասու ըլլալով, անմիջական քննութեան մը ձեռնարկեց, երեւան հանեց այդ արատ-

քին նպատակաւոր ոտնձգութիւնները և չէզոքացուց զայնս, պարզ ու պատշաճ անօրինութիւններն ընելով։ Ահա իրականութիւնը իր պարզութեանը մէջ, զոր հարկ համարեցինք յայտնել ի պաշտօնէ։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան Տիրամօր Ս. Կիրակոս Եկեղեցւոյ
Ազգ. երկսեռ վարժարանաց։

Ատենադպիր — Ատենապետ
Ց. ՊՕՅԱՃԵԱՆ — Կ. Տ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
1901 Մարտ 20

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Ց. Ի. Այնթապցիին.— Թերթերը ղրկել սկսանք։ Երկու թերթին համար տարեկան բաժնեգինը, 250 ղշ., կրնաք վճարել Օսմանեան Պանքայէն կամ Քրէտի Լիոնէի դրամատունէն չեք մը ղրկելով մեզի։

Ե. ՎՐԴ. Զ. Բոլիս.— Ստացանք ձեր բաժնեգինը։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

AU PRINTEMPS

Օ ԲՐԷՆԹԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ՖԳԱԼՖՈԲՈՒԼՈ
ԲԵՐԱ, ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 345

Բերայի թաղապետութիւնը Մեծ Պողոտան լայնցնելու համար, վերջնականապէս որոշած է ի մօտոյ Օ ԲՐԷՆԹԱՆ վաճառատունը (պատկանեալ Գ. Գալֆօբուլօի) կործել, ինչպէս նաև նորակառոյց Անգլիական դպրոցին քովը գտնուող միւս շէնքերը, վաճառատունը բնականաբար վերաշինութեան միջոցին գոց պիտի մնայ, և անոր տէրը ստիպեալ է, կարելի եղածին չափ շուտ ամբողջ կերպասները, գլխարկները ևլն. մեծ զոհողութեամբ ծախելու։ Ուստի վերոյիշեալ վաճառատան տէրը պատիւ ունի ծանուցանելու արգոյ հասարակութեան որ պիտի 23 երկուշաբթիէն սկսեալ 100ին 20 զեղչով պիտի ծախուին առաջին կարգի մետաքսեղէններ և բրդեղէններ, աբկնանց վերարկուներ, զանազան կտաւիթիւներ, տանթէլներ, հովանոցներ, վերջերս Բարիզէն հասած և նուրբ ճաշակով պատրաստուած տիկնանց գլխարկներ, ևլն։

Հետեւաբար մասնաւորապէս կը յանձնարարուի արգոյ հասարակութեան այսպիսի առիթէ մը օգտուիլ։ 37—6

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԻՆԵԱՆ
ԵՒ ԸՆԿ.

Կ. Պոլիս, Մահմուտ Փաշայի ճամբան, Թիւ 271

Վաճառատանս մէջ կը ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ շաքարեղէններ և ըմպելիներ, ինչպէս նաև երեկոյթներու և անուան տօնախմբութեան օրերու համար տեսակ տեսակ շաքարներ և ըմպելիներ։

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մըն ալ ունենալով վաճառատունս յանձնարարուած անոյշները և զանազան շաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կը պատրաստուին։ Վաճառատանս մէջ կը գտնուի նաև ֆոնտան և ուրիշ տեսակ շաքարներու հոյակապ մթերք մը։

Գուանները եղած յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։ Գիները շատ աժան են։ 104—37

Ֆէլիքս հանրածանօթ լուսանկարչատունը (Բ. Թարգուլ և Ա. Գայճեան) այս անգամ իր նախորդ տեղէն փոխադրուած է Պոն Մարշէին դիմացը, Ալլահվէրտի բնակարանին քով գտնուած նոր շէնքը։ Ֆէլիքս լուսանկարչատունը այս նոր շէնքին մէջ կ'արժէ անգամ մը տեսնել, որովհետև ոչ թէ լուսանկարչատուն այլ Արեւելեան թանգարան մը դարձած է։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ
ՆՈՐ ԴՊՐՈՑԻ Ա. Բ. Գ. գրքերը 10։ գրքի բաժանորդագինն է 25 ղրուշ։
Հասցէ.— Սիրքէճի, Խօճասանճեան խան ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԻԹԵԱՆ։ Մամուլի տակ են Դ. Ե. գրքերը։ 5—3

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Մեծ Հայ վաճառատուն պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձներու, Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ Թ. 25

Այս վաճառատան տէրը և հիմնադիրը Արտակ Մսրեան՝ իր աշխատութեան յաճախորդներուն վստահութիւնը և համակրութիւնը գրաւած ըլլալով, յաջողութեան ամէն պայմաններով կը ներկայանայ իր այս ձեռնարկին մէջ։

Հրապարակին վրայ և ոչ մէկ վաճառատան մէջ նմանը չտեսնուած վարպետ ձեւող մը միշտ ներկայ է և պաշտօն ունի հակել հանդերձներու լաւ պատրաստութեան։ Գիներու մասին գաղափար մը այն ատեն միայն կարելի է ունենալ մարդ, երբ ապրանաց վրայ նշանակուած թիւերը տեսնէ։

Կը խնդրուի ուշադիր կարդալ հետեւեալ խօսակցութիւնը.—Մեր հագուստը Հաճի Շահին վաճառանոցէն առնենք։—Ո՞ւր, ո՞ւր պիտի ելլէ 69 ոտք սանդուղներէ վեր։ Ո՞ւր պիտի յոգնի մինչեւ հոն։—Ի՞նչ, չէ՞ք գիտեր, ալ եմպերոր խմացաք թէ Հաճի Շահին՝ խաներին վերնայարկէն վար իջաւ իր յաճախորդներուն դիւրութեան համար, և այժմ կը գտնուի Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ թիւ 25 վաճառատունը։ Մարդը՝ աժան հագուստ ծախելու հիւանդութենէն բռնուած՝ չհամբերատարութեան ուրիշներու նման սուղ և ծանր վարձքերու բեռան տակ մտնել։ Երկու տարի աժան վաճառատուն փնտռեցի փնտռեցի փնտռեցի և վերջապէս գտայ...։ Հետեւաբար յաճախորդները թէ դիւրաւ պիտի գտնեն զինքը և թէ միեւնոյն աժան գիներով հագուստ պիտի հագնին։ Անշուշտ գիտէք թէ հրապարակին վրայ միայն Հաճի Շահինն է որ ընկեր չունի, և աժան ծախելուն մեծ պատճառը սա է որ չհաճեցաւ ընկերներուն մէջ չի բաժնել։ Զինքը ճանչող և իրեն համակրողները գիտեն որ անձնական ծախքը այնքան չափաւոր է որ զոհ սրտով Ալլահ վէրիէն քերթին կ'ըսէ, և փառք կուտայ...։

—Ուրեմն երթանք Հաճի Շահինէն առնենք մեր հագուստը և մեր բարեկամաց ալ յանձնարարենք։

Կիրակի օրերը բաց է վաճառատունը։—Մէկ թիւը 2 ղրշ.—Նորոգութեան ալխատութիւնները ձրի։

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ՓՈՇԻ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

ԹԷ ՈՐ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՄԲՈՂՋ ԱՄԱՌՆ ԱՌԱՆՑ ԿԱԹԻԼՄԻ ԱՐԻՒՆ ՏԱԼՈՒ

6 ամիս չորունակ չորաճճի միջատներուն ձեռքէն ազատուիլ և ձեր մարմինը առողջ պահել։

Կայ միջոց մը, այն ալ մէկ դոհեկանի վճարումն է։

Եւ այս եզական փոշին պիտի գտնէք Կէօքչէ-Փաշայի գլուխը (Զարչը գարուսը), Լ. Կիւմիւշեանի Սուլթանիյէ ծանօթ դեղարանը։ 30—12

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ԳՆԵԼՈՒ

ՏՈՔԴՈՐ ՃԵԼԱԼԵԱՆ ծանօթ մասնագէտ, կը շարունակէ հիւանդ ընդունիլ, Բերա, Մեծ Փողոցին ուղղութեան վրայ, Միսք փողոց Թիւ 4։ 36—23

Կանխատեսողն Կարմիր Աքլոր
299, Մահմուտփաշա, Ահտոնիքօլ, 299

Սրճապի համար, 80 ղշ.ի ապրանք գնողը 20 ղշ. կանխիկ և մնացեալին համար շաբաթը 5 կամ ամիսը 20 ղշ. պիտի վճարէ։ 160 ղշ.ի գնողը 40 ղշ. կանխիկ և չաբաթը 10 կամ ամիսը 40 ղշ. պիտի վճարէ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, սոյն համեմատութեամբ։

1900Ի ԲԱՐԻԶԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՊԱՐԶՈՒԹԻ՛Ն — ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԻ՛Ն. ԱՐԱԳՈՒԹԻ՛Ն — ԹԵԹԵՒՈՒԹԻ՛Ն

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱԳՓԱՐՆԱԳՈՐԾ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆ

ՆԻՕ-ՀՕՄ

Ստացած է մեծ մրցանակը (Hors concours) և արուեստահանդէսին մէջ անմրցելի եղած է։ Այս մեքենաները ամէն կերպով միւսներէն գերազանց են։ Մեքենաներու գործածութեան կերպը ձրի կ'ուսուցուին և նորոգութիւնները ձրի կը կատարուին։

Թուրքիոյ համար գլխ. Ներկայացուցիչ՝ Ց. Կ. ՄԻԱՆԵԱՆ ՈՐԴԻՔ

ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ.— Պոլիս, Պահճէգափու, Համիտիյէ ճառտէսի Թիւ 7.
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ.— Իզմիր, Սիլիվրի, Աֆիոն-Գարահիսար ևլն. մէջ։

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՌՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ
ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ԿԱՐԳԸ, ՑԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթեր՝ իրենց գինին համեմատութեամբ՝ ամսական 20 ղշ.էն մինչեւ 100 ղշ. որոշեալ գումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը ասկէ առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու և շահուած պարգեւները գանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կուտայ։

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, իրենց մուրհակ մը կը տրուի մեր կողմէ ստորագրուած և դրոշմուած։ Ասկէ զատ արժեթուղթին թիւը ցոյց տուող ուրիշ ծանուցագիր մըն ալ կը տրուի, և գնողը նոյն ատենէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով, շահածը ամբողջապէս կ'առնէ։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն աղքատն անգամ այս դիւրութեամբ կրնայ արժեթուղթի տէր ըլլալ, և յայտնի է որ ամսական 20 ղշ.ի վճարումը մեծ զոհողութիւն մը չըլլալով և ամէն մարդու դիւրամատչելի ըլլալով, ամէն հաւանականութիւն ունի օր մը շահելու, և եթէ երբեք չշահի ալ, իր վճարումներուն շնորհիւ, յառաջիկային արժեթուղթի տէր պիտի ըլլայ, որ իրեն համար շահու աղբիւր մըն է։ 24—12

ՈՒԷՍԹԸՐՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ԻՆ

Հաւաքուած փայեներու գումարը	անգլ. ոսկի	6,000,000
Պատրաստ դրամ և տարեկան հասոյթ	» »	1,250,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	410,000
Հրդեհէ ծագած վնասներու վճարման գումարը		100,000էն աւելի է)

ՈՒԷՍԹԸՐՆ Ընկ.ը հրդեհի դէմ ամէն կարգի գործեր կ'ապահովագրէ, վնասները տեղւոյն վրայ և անմիջապէս կը հատուցանէ։

Տնօրէն Թուրքիոյ գործակալութեան. ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Պահճէգափու, Անատոլու Խան Թիւ 20-21-22։

Գաւառաց մէջ ներկայացուցիչ և գործակալներ կը փնտռուին։

ԾԱՆՕԹ.— Ցեղույս Ի՛Ն ծանօթ Ֆրանս. եւ գերմ. ընկերութեանց պատրաստ գոյքը՝ իրենց հասոյթին հետ բաղդատմամբ 100%էն աւելի չէ, մինչդեռ «Ուէսթըրն»ինը 125% է, ինչ որ գերազանց երաշխաւորութեան մը կ'ընծայէ իր ապահովագրեալներուն վրայ։

ԱԵՕ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԴԵՂՕՐԷՅՑ
Ա. ՆԱԶԱՐԵԱՆ
ԱԺԱՆ, ԹԱՐՄ ԵՒ ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿ ԴԵՂԵՐ
ԱՆԳԱԼԱԾ ԸՆՏԻՐ

Ցեղեալ մեծ մթերանոցը որ քանի տարիէ ի վեր հաստատուած է Եէնի Ճամիի հրապարակը Մըսըրը խանին մէջ, Թիւ 2, 3, 4, իր դեղերուն աժանութեամբը և ընտիր անուններովը կարողէ միշտ ի բոլոր նմանօրինակ հաստատութիւններու հետ։ Գաւառներէն եղած յանձնարարութիւնքը կը կատարուին կարելի եղածին չափ փութով և խնամքով։ Ա. Նազարեան էֆ. ամէն միջոց ձեռք առած է իր յաճախորդները գոհ թողելու համար։ 50—37

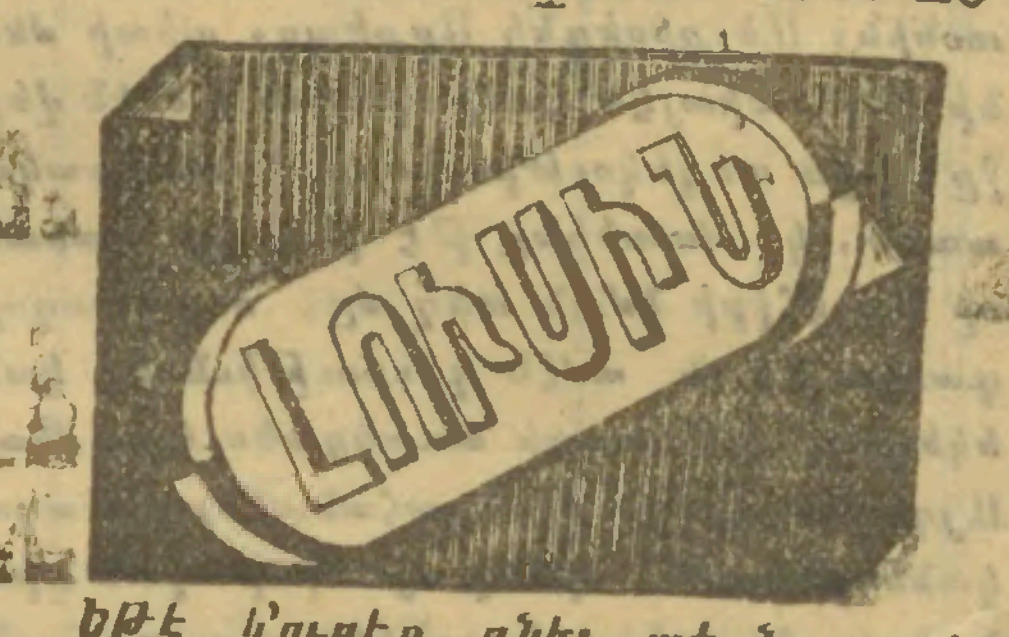
ՋԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ
ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

Բարակ և ընտիր սիկառի թուղթ գործածողներուն կը յանձնարարուի Ջավուշ Օղլուի գործարանին սիկառի թուղթը, որ խարիսխանշանը կը կրէ։

Այս սիկառի թուղթը շատ տարիէ ի վեր մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալուն համար, անոր բազմաթիւ կեղծերը ելած են։ Ուստի բուն իսկ Ջավուշ Օղլուի թուղթը ամբիջապէս զանազանելու համար, խարիսխի նշանը կրող թուղթերուն ամէն մէկ թերթին վրայ՝ առանց մելանի՝ և կնիքի ձեւով այդ նշանը, և թուրքերէնով «Ջավուշ Օղլու» գրուած պէտք է ըլլայ։ Դարձեալ «Սթանպօլ»անուն սիկառի թուղթերը պէտք է գիտնալ թէ «Ջավուշ Օղլու» անունը և երկուսն նշան կը կրե՞ն։ 78—16

ՄԵԾ ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ
Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ
Հաճօբեալօ խան

Նօ. 20 — ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ — Նօ. 20

Եթէ կ'ուզէք գնել աժան, տոկուն և ձեւաւոր հագուստներ, անգամ մը այցելեցէք «ԼՈՒՍԻՆ» վաճառատունս. պիտի տեսնէք թէ օտար և ընիկ ոչ մէկ վաճառատուն կարող է մրցիլ մեզի հետ, ասիկայ կրնան հաստատել մեզի այցելող յարգոյ յաճախորդները։

Վաճառատունս ներկայ եղանակիս համեմատ մեծ քանակութեամբ պատրաստ ապրանքներ ունի, նոյնպէս և մեր վարպետ ձեւագէտին ձեռամբ չափու վրայ լիսաս ընտիր և տոկուն տաբաղներէ հանդերձեղէններ, սմօքին, փրաք, ևլն. կը պատրաստուին։ Եթէ ապսպրուած հագուստները յաճախորդներու ճաշակին յարմար չըլլան՝ սիրով ետ պիտի ընդունուին։ Այս մեծ առաւելութենէն կրնայ հասկցուիլ թէ ընտիր ճաշակի համեմատ շինուածքներու վրայ կը ծախուին. ըստ կարգի ամենաչափաւոր գներով, այսպէս վարբելով ամէն մրցում։ Մէկ անգամ փորձի համար այցելեցէք սոյն վաճառատունս, և կը յուսանք որ ամէն այցելողները գոհ պիտի մնան։ 100—40

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Կը տպուին ամէն տեսակ Տաճկերէն, Հայերէն և Գաղղիերէն գիրքեր, տետրակներ, մահազդներ, նամակի գլուխներ, և կը կատարուին ուրիշ ամէն տեսակ տպագրական գործեր, դիւրամատչելի պայմաններով։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱՑ Է
կէս օրէն վերջ, թերթը առաւօտները ելլելուն համար։

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (96)

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՈՃԻՐԸ

ՄԱՍՆ Ա.
ԴԱՐՈՒ ՄԸ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԺԹ.
ՀՈՐԱՍ ԵՒ ՔՈՒԷԴ

Վիլֆռաներու դղեակին մէջ կեանքը տաղտուկէն աւելի դժնդակ եղած էր։

Դքսուհին, ծովակալը, Հորաս, Ռոլան, Քուէդ և միւսները, որոնք ժամանակին այնքան զուարթ կեանք մը կ'անցընէին, այժմ իրարու հետ իսկ շատ քիչ անգամ կը տեսնուէին։

Հորաս դուքսը վերջապէս ամբողջ երկրացիներուն յամառ կարծիքին դէմ անվերջանալի կռիւ մը մղելէ յոգնած, յուսահատեցաւ։ Իր հոգը չէր Ժիրոտիս եղբայրներուն ըրած սպառնալիքը, այլ ամէնէն աւելի կը բարկանար գեղացիներուն խուլ անտեղութեան համար։

Կառնա-Լիէռի հանքերուն մէջ տեղի ունեցած արշաւէն ի վեր Ժիրոտիս եղբայրները ո և է նոր ծրագիր չէին պատրաստած։ Բայց ասիկայ կը նշանակէ՞ր թէ ետ կեցած էին Հորասը պատժելու գաղափարէն։ Մահուան դատապարտած էին զինքը։

Դուքսը ալ գրեթէ բնաւ դղեակէն դուրս չէր ելլեր։ Ի՞նչ հարկ կար գիւղացիներու լռին նախատանաց ենթարկուիլ և չկարենալ պատժել զանոնք։

Հորաս իր մօրեղբօր՝ ալ Վիվարէ մարքիզին հետ գլուխ գլխի տուած երկարօրէն կը խորհրդակցէր ծանօթ խնդրին մասին։

Մինչեւ որ Ժիրոտիսի բուն սպանիչը չգտնուէր անկարելի էր որ Վիլֆռաներու պատիւը վերահաստատուէր, և դղեակին մէջ ուրախութիւն մտնէր։

Ցաճախ ծերունի մարքիզը իր քառորդուոյն տխուր ու մտածկոտ երեւոյթը տեսնելով կ'ըսէր.

—Եկուր նայիմ, զաւա՛կս, քիչ մը խորհրդակցինք։

Ու երկուքն ալ կը սկսէին ոճիրին պարագաներուն խորը պրպտել, բուն գաղտնիքը երեւան հանելու համար։

Դքսուհիին՝ Ժիրոտիսի ըրած այցելութեան և Հորասի՝ ծերունին վաշխառուին դիակը գտնելուն միջեւ շատ քիչ ժամանակ անցած էր։ Ժամ մը, կամ առաւելն երկու ժամ։ Այդ միջոցին գործուած ըլլալու էր ոճիրը։ Բայց ի՞նչ էր այդ ոճիրին շարժառիթը։ Գողութի՞ւն թէ վրէժխնդրութի՞ւն։ Երկուքն ալ ըլլալու էին, որովհետեւ ջախջախիչ ապացոյցներ կային։

—Հաւանաբար իրիկուան ժամը 6ին առտուները սպաննած ըլլալու են զայն, կ'ըսէր ծերունի ծովակալը՝ թերեւս հարիւրերորդ անգամն ըլլալով։ Ճիշդ (այրի դքսուհին) 420,000 Փր. վճարած էր այդ ծերունիին, մեր ընտանեկան պատիւը փրկելու, ամօթի պայծառ ցոյցը տանելու համար։ Եթէ այդպէս չըներ Վիլֆռաներու պատիւը հիմայ աղարտուած էր։ Անդին կը մնար քու ըրած պարտքերուդ գումարը։ Հիմայ հարդ պատիւը փրկելէն յաջորդ օրը պէտք էր դարձնել 420 հազար Փր. վճարել, պէտք էր գտնել այդ գումարը, Վիլֆռաներու ստացուածքներէն դուրս չվանտուելու համար ապարանքաւորներու, որ իր վարձակալութեան դրամը չէ վճարած։ Ցանկած իմացանք թէ Ժիրոտիս սպաննուեր է, պարպուեր է անոր դրամարկղը, որ անշուշտ կը պարունակէր մօրդ տարած 420,000 Փր.ի գումարը։

Այդ դրամը անհետացեր է վճարուելէն մէկ երկու ժամ ետքը..., և ի՛նչ որ ամէնէն աւելի կը կասկածեցնէ զիս, սա է թէ վաշխառուին մախիքներուն մէջ տեսնուած են մեր ընտանիքին պարտքերուն մուրհակները... որոնցմէ կախեալ էր մեր ապահովութիւնը։

—Ա՛հ, պատասխանեց դուքսը. ճիշդ այդ է որ ամէնէն աւելի կը յոգնեցնէ միտքս։

—Ո՞վ սպաննեց Ժիրոտիսը, յարեց մարքիզը, ո՞վ գողցաւ այդ 420,000 Փր.ը, ո՞վ տարեց մեր մուրհակները։ Արդեօք քու կըրած անուանդ թշնամիներէն մէ՞կն է, որ այդ ոճիրը գործելով ըսած է ինքնին. «Կը գողնամ... եթէ ջնջեմ սա թուղթերը պիտի ամբաստանեն այն անձը որ չահ ունի այդ թուղթերուն ջնջման մէջ... Վիլֆռանը՛ պիտի ամբաստանեն։»

—Իրաւունք ունիք, մօրեղբայր, յիրաւի խելք հասցնելիք բան չէ։

—Եւ այդ թշնամին, այդ թշնամականը ո՞վ է և ո՞ւր կը պահուի։

—Զգիտե՛մ գիտնանք երբէք։

—Ո՛չ, պիտի գտնենք զինքը, գոչեց ծերունին կատաղութեամբ, եթէ չգտնենք զինքը, եթէ մինչեւ վերջը ամէն ոք կասկածի քու վրադ, ըսել է Աստուած չկա՛յ։

—Ա՛հ, մօրեղբայր, այնքան յուսալած, այնքան դժբաղդ ենք որ ա՛լ բանի մը չեմ հաւատար, նոյն իսկ Աստուծո՛յ....

Եւ Հորաս դուքսը զայս ըսելով գլուխը ձեռքերուն մէջ առաւ և սկսաւ ակռաները կճռտել։

—Մտիկ ըրէ, Հորա՛ս, պատասխանեց Վիվարէ մարքիզը, ժամանակը եկած է լուրջ որոշում մը տալու, քու ամբողջ կարողիդ կոչում կ'ընեմ։ Մտիկ ըրէ՛, պէտք է... բայց կ'աղաչեմ որ դէմ չկենաս ըսելիքիս...։

Դուքսը գլուխը վերցնելով ըսաւ.

—Խօսեցէք, մօրեղբայր իմ...։

—Պէտք է մեկնի՛լ....

—Մեկնի՛լ...։

—Այո՛, պէտք է թողուլ Վիլֆռաը, պէտք է հեռանալ այս դղեակէն, նոյն իսկ մեկնի՛լ Ֆրանսայէն...։

—Ա՛հ, մօրեղբայր, չէ՞ք մտածեր թէ վատութիւն մը ըրած պիտի ըլլամ, ամէնքն ալ պիտի կարծեն թէ փախայ՛։

(Շարունակելի)

Թարգ. ՊՕՂՈՍ ՉԻՉԵՔՃԵԱՆ